

7073 | 86

UVODNIK

Prva številka TRIBUNE v šolskem letu 1984/85 je pred vami. To pomeni, da se je ponovno zbrala skupinica približno desetih študentov (ena od redkih tako velikih in organiziranih), ki bo večji del svoje proste pozornosti posvetila lovu na najrazličnejše informacije. Ker je ta skupinica večji del FSPNjevska z rahlimi primesmi FF in bo temu primerna tudi »barva« TRIBUNE, bodo na ta račun spet različne pripombe z različnih mest. Čeprav razmišljamo v smeri »če ne more gora k Mohamedu itd.« je malo verjetno, da bomo pritegnili k sodelovanju kritično razmišljujoče študente z drugih predvsem naravoslovnih fakultet. Torej, požrli bomo kopico očitkov in kritik, delali pa bomo tako kot znamo in zmoremo. Toda tudi pri tej zadnji izjavi se lahko zatakne.

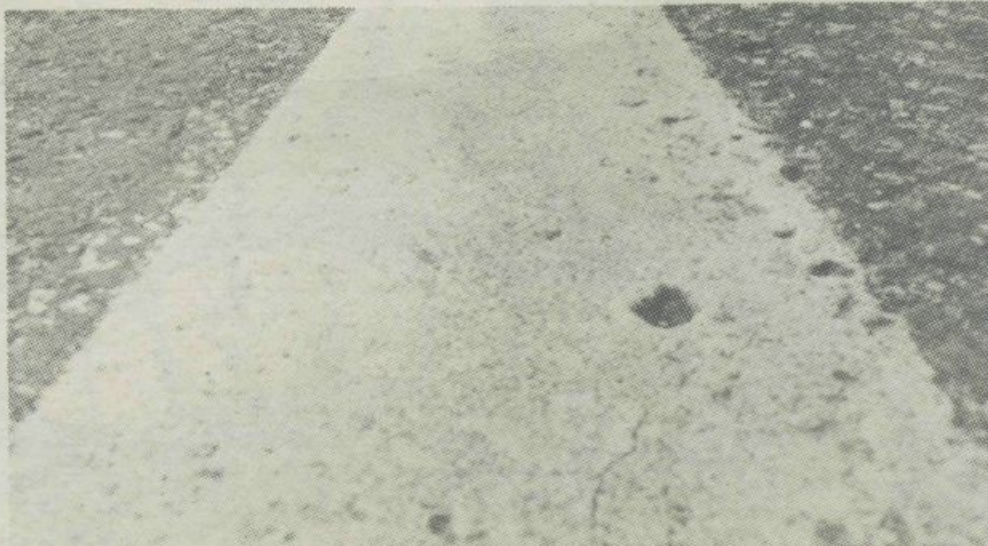
Ker v slučajnost niti slučajno ne verjamemo, smo prepričani, da je nekdo poskrbel, da je bilo sojenje odgovornemu uredniku TRIBUNE zaradi naslovnice in zadnje strani spomladanske četrte številke na samem začetku »sezone«, t.j. 4. oktobra. Tokrat nas ne zanima ta »nekdo«. Manj pomembne (zaenkrat) so tudi nekatere podrobnosti z glavne obravnave kot na primer to, da obtoženi do konca obravnave ni vedel česa oz. kot kdo je pravzaprav obtožen; ali kot avtor (soavtor) inkriminiranih strani ali kot odgovorni urednik, nadalje, da je sodnica ugotovila, da avtorjev ni, čeprav so le-ti (ne vsi) bili imenovani in je večina sedela v sodni dvorani (komentar RŠ) in ne nazadnje, da je sodnica »spregledala«, da skrivanje odgovornosti posameznika za plašč kolektivne odgovornosti ni isto kot v praksi bolj priljubljena varianta »iskanja grešnega kozla«. Tisto, kar je najbolj zanimivo, so reakcije po sojenju. Gre v glavnem za dve vrsti reakcij, ki sta obe na liniji zgoraj omenjenega »nekoga«, ki nas je hotel »prijateljsko« opozoriti, opomniti ali celo zastrašiti. Skrb prvih je namenjena TRIBUNI. Komentar RŠ neposredno po sojenju se zaključi približno takole: »TRIBUNA bo vsekakor izgubila na radikalnosti, saj bo moral odgovorni urednik paziti, kaj dela.« Skrb drugih je odgovorni urednik osebno. Trep-ljajo ga po rami meneč: »Saj si jo kar dobro odnesel. Dve leti boš priden, pa bo,« ali pa: »Ja, zdaj si pa v kartoteki (zapisan, 'mrazu'). Nekateri so manj direktni; najbolje se je brigati zase, biti tiho in delati svoje, ne jeziti velikega brata...

Komentar skorajda ni potreben. Človek se vpraša, ali smo pod krinko demokratičnosti, dogovarjanja, sporazumevanja in ne vem še česa, ustvarili jezero gnile vode, komformiste vseh števil in barv, ljudi, ki se bojijo (za položaj in privilegije).

Praktično nihče ne pričakuje, da bodo ljudje trdno stali za stvarmi, ki jih delajo in v katere verujejo ne glede na posledice.

Kakšnega »formata« je naš odgovorni urednik bo verjetno lahko pokazal, pa čeprav morda le kot žrtev različnih manipulacij.

hasan iztok vilić

TRIBUNA SOLIDARNOST

Ni naključje, da se ob začetku šolskega leta pozabavamo s temo, ki je bila nedolgo tega aktualna le v veselih počitniških dneh.

Ob zaostrenih pogojih življenja pa so študentje prisiljeni zagotavljati eksistenco s pomočjo študentskega servisa nemalokrat kar preko celega šolskega leta, vključujoč počitniške dni.

Primer s katerim se bomo ukvarjali ni tipičen, kajti pogojen je s specifičnimi okoliščinami, pod katerimi poteka delo v PRTLJAŽNI SLUŽBI DELOVNE ORGANIZACIJE LETALIŠČE BRNIK.

POGOJI DELA

Kot pove samo ime službe (PRTLJAŽNA) se delo sestoji iz nakladanja in razkladanja letal. Ne gre le za različne kovčke, potovalne robe in torbice najrazličnejših oblik in najrazličnejše teže — od peresno lahkih do petdeset kilogramskih. Na letalo je poleg tega potrebno naložiti velikanske količine najrazličnejšega blaga.

Teža posameznih predmetov le izjemoma presega kritično mejo, kateri človek ne bi bil kos. Pogoje pa zaostreje čas. Jasno je, da je postanek vsakemu letalu ostro omejen: povprečno na trideset minut. V tem času pa ni mačji kašelji naložiti do šest ton blaga in podobno količino tudi razložiti.

Resnici na ljubo je potrebno dodati, da promet ni tako gost, da med pristanki letal delavci ne bi našli dovolj časa za počitek.

Vendar je potrebno delo na letališki platformi osvetliti vsaj še z dvema elementoma.

Na prvem mestu naj omenimo delovni čas. Začne se med peto in šestjo (torej je odhod na delo okoli štirih zjutraj) in traja vse do zadnjega pristanka letala: nekje med dvajseto in drugo uro (odvisno od razporeda poletov na določen dan). Ako seštejemo,

ugotovimo, da traja delovni dan od šestnajst do štirindvajset ur.

Cepprav število ur, ki jih študent sme opraviti v mesecu dni ni omejeno (redni delavci delajo vsak tretji dan), pa le-ti delajo približno vsak drugi dan.

Kdor se je že imel priložnost gibati v neposredni bližini letala, ko le-ta začne z »rujanjem« pozna uglasbojoč trušč in sladek okus po kerozinu. Kakšen je ta trušč pri vzporednem vzletanju ali pristanju petih ali šestih letal, kakšna je v istem času stopnja onesnaženosti zraka, pa si je le težko predstavljati.

SPECIFIČEN POLOŽAJ ŠTUDENTOV

Študentje predstavljajo veliko večino delovne sile PRTLJAŽNI SLUŽBI DELOVNE ORGANIZACIJE LETALIŠČE BRNIK. Bolje povedano: redni delavci so le izjema v obliki šefov izmene in šoferjev majhnih traktorjev za prevoz blaga in prtljage med letali in letališko zgradbo.

Vsaj dva vzroka oblikujeta takšno kadrovsko politiko v PRTLJAŽNI SLUŽBI. Največ potnikov (torej poletov) je med poletjem in takrat je potrebno tudi največ delavcev. Vendar pa razlika med poletnim in zimskim periodom nikakor ni takšna, da bi takšno kadrovanje tudi opravičila.

Zatorej se moramo zateči k domnevi, da so študentje enostavno precej cenejši od rednih delavcev.

To trditev nikakor ni težko argumentirati. Če vemo, da je bila v

poletnih mesecih na ljubljanskem študentskem servisu cena za težka dela okoli 180 din, letališče pa je plačevalo 130 din na uro, stvari postavljamo na pravo mesto.

Delovna organizacija ima nedvomno korist. Če računamo, kot osnovno plačo rednega delavca 15.000 do 20.000 din plus nadure, nočno delo (250 odstotno plačilo) in delo v praznikih (250, odstotno plačilo) ter nedeljah (200 procentno plačilo). Temu prištejemo še pokojninske, zdravstvene in vse druge mogoče dajatve in davke in trditev, da je študent vsaj dvakrat cenejši od rednega delavca se zdi več kot verjetna. V pojasnilo dodajamo, da je študentska ura 130 dinarjev tudi ponoči v sobotah, nedeljah in praznikih (najrazličnejše dajatve pa delovne organizacije za študente ne plačujejo, če odštejemo obvezne procente v korist študentskega servisa).

Materialna korist delovne organizacije z zaposlovanjem študentov pa se kaže tudi z druge strani. S tako minimalnim zaslužkom je študent prisiljen (če hoče od svojega dela imeti tudi koristi) prisiljen čim več delati, s tem pa si delovna organizacija zagotovi dovolj veliko količino delavcev, da teče promet tudi ob konicah nevirano.

Kaj pomeni to za delovno organizacijo?

Odgovor je enostaven: vsaka zamuda, ki jo povzroči PRTLJAŽNA SLUŽBA s prepočasnim nakladanjem in razkladanjem mora delovna organizacija Letališče Brnik plačati: ena minuta zamude jih stane 2000 din.

DELOVNI ODNOSI

Brez panike, nikakor nam misel ne jadra v smeri samoupravnih odnosov. V mislih imamo medsebojne stike med študenti in rednimi delavci, ki je povsod približno enak, pogostokrat podcenjujoč. Ne moremo trditi, da je na letališču podobno, kot je moč slišati iz drugih okolij, pa vendarle se pojavljajo kot povsod tudi podobne tendence: trdovratno odklanjanje intelektualnega dela, kot manjvrednega. Ta težnja je le malokrat izražena v direktni in čisti obliki. Najpogosteje se namreč veže za očitke o tem, da imajo bojda študentje boljše plačano delovno uro kot redni delavci.

Zdravilo je več kot enostavno: skrajšani čas je, vodstvo delovne organizacije pojasni delavcem koliko pridobijo (delovna organizacija kot celota) z zaposlovanjem študentov.

POLOŽAJ REDNIH DELAVCEV

Pogoji dela so isti, s tem, da je delovni teden v vsakem primeru krajši.

Prav tako so izpostavljeni hrupu, ki zanesljivo pušča posledice na slušnih organih in živčnih celicah. Ugovor, da sleherni delavec poseduje antifone je brezpredmeten, saj bi v primeru uporabljanja le-teh bil v življenjski nevarnosti, da ga povozijo letalo ali kakšno drugo vozilo na letališču, da ne govorimo, da bi bila vsaka komunikacija prekinjena.

Kot je že bilo uvodoma povedano, so tako študentje kot redni delavci izpostavljeni izredno onesnaženemu zraku. V zameno niso delavci deležni niti kapljice mleka ali grama vitaminov v obliki sezonskega sadja. Še več, na zadnji seji Delavskega sveta v avgustu so sklenili, da imajo delavci, ki opravljajo težka fizična dela pravico do pol litra mleka dnevno. In kot po naključju so v zapisniku navedena vsa opravila razen prtljažne službe, seveda!

KONFLIKT

Ni naključje, da se je konflikt med študenti in »upravo« pojavil ravno po vprašanju mleka in sadja.

Do teh dobrin je namreč moč priti v delovski menzi (en liter mleka 9 en kilogram sadja 9 en bon za malico).

Študentje so lahko kupovali za dvajset dinarjev neomejene količine bonov, ki so jih le-ti koristili za nakup sadja in mleka.

Na koncu septembra pa se je pokazalo, da gre milo rečeno za prevaro.

Z namigovanjem, da so presežne bone prodajali taksistom in raznim zastopnikom, so sklenili, da odbijejo študentom od plače vse presežne bone v višini 85 din za en bon.

Drago plačilo za zdravje začinjeno z obrekovanjem!

PROLOG

Nagibamo se s k sklepu, da je veliko verjetneje, da si redni delavci odtegujejo od ust za to, da bi zaslužili nekaj malega več! S tem grenkim sklepom na ustnicah smo sklenili poslati nekaj izvodov te Tribune v delovno organizacijo Letališče Brnik, v upanju, da bomo smeli v prihodnji številki ponatisniti odgovor na naša zlonamerna natolcevanja.

Če odgovora ne bo, bomo sklepali, da imamo proste roke pri iskanju pojasnil v institucijah, ki se profesionalno ukvarjajo s pogoji pri delu.

Študente, ki pričakujejo, da se bomo lotili tudi njihovega položaja v primeru honorarnega dela pa naj potolažimo: položaj študentov ni zakonsko sankcioniran, zatorej bomo še naprej deležni veselega improviziranja.

MMO

SAMO UPRAVNO ODLOČANJE ŠTUDENTOV

Uspešnost študija in aktivno sodelovanje študentov v vzgojno-izobraževalnem in raziskovalnem procesu sta podlaga samoupravnih pravic in dolžnosti v tem procesu in oblik njihovega samoupravnega odločanja. Čeprav ne gre za status delavca, za kar so se študentje pred sprejemom nove ustave nekoliko modificirano zavzemali, jim položaj sodelavca v jubilejnem letu prinaša polno enakopravno odločanje v svetu visokošolske organizacije. Število delegatov študentov in število delegatov delavcev mora biti v svetu enako. Ker so v številu delegatov delavcev tudi nepeдагоški delavci, je študentov v svetu avtomatično več kot učiteljev ali sodelavcev. Ob dejstvu, da je odločitev sveta sprejeta le, če je zanjo glasovala tako večina delegatov delavcev kot tudi večina delegatov študentov, to sicer ni bistveno. Študentje imajo svoje člane v izvršnih organih, pedagoško-znanstvenih svetih in delovnih telesih. Posebno pomembno funkcijo in perspektivo imajo sveti letnikov; študentje lahko tu obravnavajo tudi žgoča sprotna vprašanja študija. Povečane pravice s tem pa tudi dolžnosti odslej študentom nalagajo polno odgovornost za odločanje tudi o najpomembnejših zadevah v visokem šolstvu.

Z uveljavljanjem družbenega vodstva se začena tudi formalno-

pravna pravica sprva sicer le posameznih predstavnikov študentov v vodstvenih organih fakultet in univerze. Od leta 1954 je bil v vsakem fakultetnem in univerzitetnem svetu en član, ki so ga študentje volili izmed sebe. Študent v fakultetnem svetu ni imel pravice glasovati, kadar se je dajalo mnenje o izvolitvi učiteljev in znanstvenih sodelavcev pa tudi ne pri potrjevanju izvolitve asistentov in drugih sodelavcev ter pri odločanju o učnih načrtih. En glas seveda nikoli ni vplival na izid glasovanja. Očitno je šlo za tedaj načelno stališče, da študentje o pedagoških delavcih in vsebini študija ne morejo odločati. V fakultetni upravi študentje niso imeli članov, temveč so imeli njihovi predstavniki le pravico udeležiti se sej uprave, kadar so se obravnavala vprašanja pouka in uresničevanja pravil študija ter vprašanja gmotnega stanja študentov, njihovega načina življenja in dela. Študentje so smeli povedati svoje mnenje in dajati predloge. Študent, član univerzitetnega sveta, ni glasoval o potrditvi izvolitve učiteljev in znanstvenih sodelavcev ne o izvolitvi članov disciplinskega sodišča II. stopnje za učitelje, in ne o sklepih in priporočilih glede učnih načrtov. Na vsakoletnih skupščinah fakultet in univerze so študentje sodelovali.

Od leta 1960 so imeli študentje v fakultetnem svetu najmanj dva

člana, v univerzitetnem pa tri. Omejitve pravice glasovanja teh članov so ostale v bistvu enake. Od leta 1965 je število članov študentov v svetih določal statut. Omejitev glasovalne pravice se je spremenila tako, da predstavniki študentov niso mogli soodločiti o vprašanih organizaciji dela, delitvi dohodka, razpolaganju z delovnimi sredstvi ter o delovnih razmerjih, razen o nastopu in prenehanju dela delavcev na vodilnih delovnih mestih. Te omejitve so veljale do leta 1969.

V univerzitetnem svetu so imeli študentje vsake fakultete od leta 1965 po enega člana, in sicer je bilo od 35 članov 9 študentov.

V pedagoško-znanstvenih svetih študentje splošno niso imeli svojih članov. S statutom določeno število študentov je le sodelovalo v pedagoško-znanstvenih svetih, kadar so ti obravnavali študijske programe in vprašanja, ki so zadevala študente, in določali o tem. Od leta 1969 pa so predstavniki študentov člani pedagoško-znanstvenih svetov brez omejitve glasovalne pravice. Tako sta bila v univerzitetnem pedagoško-znanstvenem svetu od 24 članov dva študentska predstavnika.

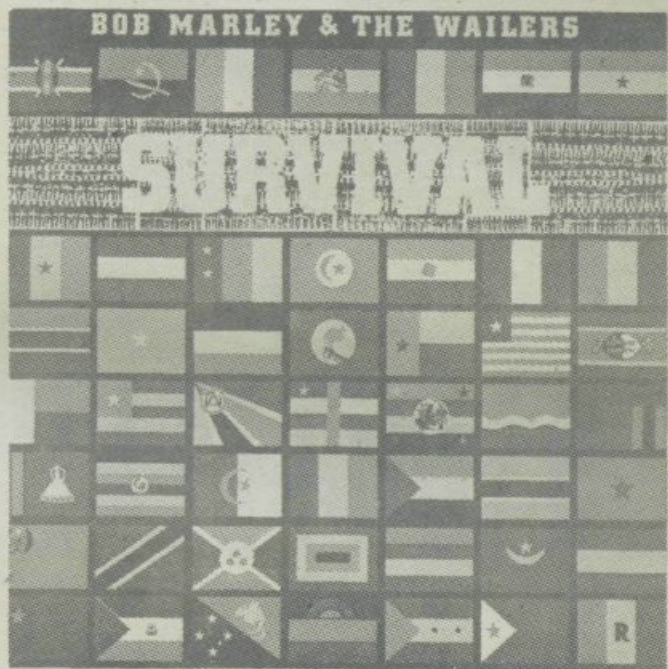
Število študentskih predstavnikov v organih upravljanja je torej nenehno naraščalo. Leto 1975 pa delegatov študentov v svetih prinaša popolno enakopravnost pri odločanju, saj svet ne more sprejeti sklepa, če zanj ni glasovala večina delegatov študentov. Tako je vloga študentov v visokem šolstvu v Sloveniji enkratna v Jugoslaviji, če ne celo tudi zunaj nje.

Glede sestave organov upravljanja visokošolskih organizacij pa je treba poudariti še eno posebno. Načelo dosledne primerne zastopnosti delavcev vseh struktur odpira vrata v organe upravljanja tudi delegatom nepedagoških delavcev.

Zaradi odmerjenega prostora ni bilo mogoče prikazati razlogov in vzrokov za konkretne rešitve glede sestave in pristojnosti organov upravljanja niti ne razčleniti posebnosti konkretnega stanja samoupravljanja v posameznih razvojnih obdobjih.

IN KAJ LAHKO ŠE DODAMO

Res je, enakopravne delegacije v samoupravnih organih fakultet in univerze so gotovo revolucionarna pridobitev. Toda če pogledamo vsebino dela oz. prispevek študentskih delegacij pri delu fakultet in univerze, lahko za večino ugotovimo, da je stvar formalne pravno narave. Delegacije enostavno nimajo svojega mnenja o večini stvareh, o katerih se odloča, kaj šele da bi prihajale s svojimi predlogi, projekti... Zakaj? Zato, ker študentske delegacije nimajo ustreznega zaledja — organiziranih študentov. Zakaj pa študentje niso organizirani (ne trdimo, da ne obstoji študentska organizacija oz. ZSMS na univerzi), bomo poskušali pojasniti v eni od naslednjih številkih TRIBUNE. Podrobneje si oglejmo le en primer — reformo visokošolskega študija. Čeprav je reforma inicirana s študentskim gibanjem v letih 1968—72, je sedanjí prispevek študentov zveden na nemo (z dvigom rok) podporo v samoupravnih organih. Sama reforma prinaša novosti. Zlasti pomembna bo spremenjena vloga univerze v združenem delu, kar se bo pokazalo tudi skozi izboljšanje materialnih pogojev za delo in seveda izdelava novih študijskih programov. Bolj kot ne pa ostajajo odprta vprašanja kadrovskega študija (strokovna in zlasti pedagoško usposobljenost predavateljev, število študentov na enega asistenta), študijskega in izpitnega režima, kar pa je ne-

posredno vezano na odnose med študenti in profesorji, ki so še daleč od »ustvarjalnega vzdušja.«

To so stvari, ki jih brez aktivne udeležbe študentov ne bomo spremenili. S tem ne mislimo na »forumski aktivizem« ki je danes prevladujoča oblika uveljavljanja »interesa« in potreb študentov in verjetno mladine sploh. V mislih imamo enoten in odločen nastop večine študentov za takšno univerzo, ki bo vsaj »konkurenčna« naj sodobnejšim univerzam v svetu.

Ni dvoma, da bo tako. Ne vemo pa, kdaj in kako.

1 Milan Fabjančič, Univerza v Ljubljani ob tridesetletnici osvoboditve 1945, 1975, str. 78

BRUTTO SOZIAL PRODUKT

Delavci štrajkajo. Oblasti pripeljejo stavekaze. Tovarno obkrožijo oboroženi miličniki. Delavcem grozijo. V bližini tovarne potekajo vojaške vaje. Zveze tovarne z ostalim svetom so prekinjene. Telefoni izklopljeni. Delavci ne smejo iz tovarne.

Vse to nima nikakršne zveze s sovražnikom M. Thatcher št. 1. Ali pač: tudi v Kratovu se delavci borijo proti oblasti. Le da ta ni britanska državna vlada, temveč izvršni svet občine Kratovo.

I. Kratovo je občina v vzhodni Makedoniji. Ima 6000 prebivalcev in svojega velikana — rudarski kombinat Sileks. Ta požira občinske palčke in požrl bi tudi tovarno brusilnega platna, brusil in papirja ldnina, če se ne bi uprli — delavci.

Integracija (ali združevanje, kakor se danes imenuje žrtje malih rib Sileksa in ldnine (dveh tovarn, ki imata vsaka tudi svoj nogometni klub — prva NK Sileks in druga NK Brus) naj bi dala nova delovna mesta in povečala izkoriščenost strojev ter rast dohodka. Toda kljub temu, da so občinski in tovarniški veljaki že podpisali elaborat o združitvi, delavci ldnine niso dojeli svetle prihodnosti, ki jih je čakala. Kajti: oni ne menjavajo vrabca v roki z golobom na strehi. Vedo, da je izkoriščenost strojev v njihovi tovarni bila lani nad povprečjem v Makedoniji (v ldnini 82%, v SR Makedoniji 71,9%), izvoz so povečali za 400 odstotkov in presežek dohodka je znašal 14 starih milijard. Zakaj bi naj torej šli v žrelo velikana? Očitno jim občinski veljaki tega niso znali razložiti. In delavci so glasovali proti združitvi.

Toda — tudi izvršni svet občine Kratovo ni od muh. 3. junija je sprejel odlok o začasnih upravi v tovarni ldnina. 7. junija je nova vladajoča garnitura vstopila v tovarno. In začel se je štrajk, malo beli («nihče me ne more tako slabo plačati, kot lahko slabo delam»), malo klasični (popolna ustavitve proizvodnje).

In spet se je izvršni svet občine Kratovo izkazal kot oblast, ki ve kaj dela. Skupaj z občinskim komitejem Zveze komunistov (ki pri celi stvari ni stal ob strani, saj je novo prihajajoči tovarniški upravi v tovarni počistil teren takó, da je razpustil osnovno organizacijo ZK s 65 člani) se je odločil, da je potrebno položaj v »uporniški« tovarni rešiti z »administrativnimi in drugimi pritiski, grožnjami in izsiljevanji«. In beseda ni konj. Občinski veljaki so poslali v tovarno 60

nezaposlenih delavcev s seznama občinske skupnosti za zaposlovanje, ki naj bi kot stavkokazi razbijali štrajk. Ni bilo dovolj. Potrebni so bili še oboroženi miličniki, ki so za dva dni zastražili tovarno in grozili delavcem, vojska, ki je v bližini tovarne igrala nekakšne vojaške vaje, občinski vojaški oddelek, ki je nekaj stavkokaznih delavcev poklical na vojaške vaje, še 30 stavkokazov iz tovarne Sileks, izklop tovarniških telefonov, prepoved delavcem ldnine, da zapuščajto tovarno....

Začnejo se obiski iz Skopja in po 45 dnevih štrajka delavci začnejo spet delati. Kljub temu da je predsednik Zveze sindikatov Makedonije dr. Aleksandar Donev po koncu prvega štrajka rekel, da »nove poskuse prekinitive dela lahko kratko malo imenujemo sovražna dejavnost«, pa so delavci po petih dnevih dela spet začeli štrajk. Tokrat za naslednjih 13 dni. Tako je (do zdaj) najdaljši povojni jugoslovanski štrajk trajal skupaj 53 dni.

II. »Ta štrajk je sramota za delavski razred Kratova, Makedonije in Jugoslavije,« je druga »cvetka«, s katero se kiti predsednik makedonskih sindikatov Donev. In da ne bi bilo nobenega dvoma, kaj konkretno je s tem mislil, nadaljuje: »Nihče nima pravice »da se cenjka« ali bo ali ne bo delal«.

Pravzaprav po vsem tem ni čudno, da so v SFRJ edini organi, ki imajo popolne podatke o štrajkih sekretariati za notranje zadeve. Kajti sindikat ima še preveč dela s tem kako povečati proizvodnjo, in sploh z doseganjem kvantitativnih kazalcev rasti družbenega

standarda, da bi se ukvarjal še z delavci in z njihovimi zgodovinskimi pravicami, ki so si jih delavci priborili v večstoletnem boju, ki jim jih jamčita tako ustava kot ostala zakonodaja.

Delavci naj delajo kot zamorci, mi vsi pa bomo še naprej protestirali proti apartheidu v Južni Afriki.

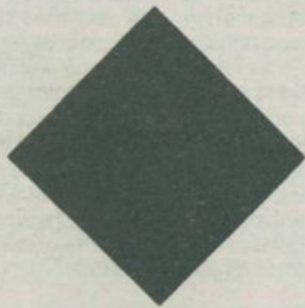
P.S.

To pisanje nima s tistimi sociologi, ki so v Ptujju mdrovali o kvaliteti življenja in v Tovarni glinice in aluminija Kidričevo tavali po velikih halah, v dimu, v smrdljivih in strupenih plinih in v prahu («zavoljo česar ne vidiš s srede hale do enega ali drugega konca, obiskovalci malone omedlevajo, delavci, ki delajo tam, si pa nakopavajo bolezni, ki jih bodo mučile do smrti, pa če, ob invalidnosti, dosežejo še tako visoko starost») nobene zveze.

Jernej Trudnik

'NIGHTLIFE IN BELGRADE'

Beograd, 20. 4. 84 — Pozno ponoči so uslužbeni SNZ vdrli v stanovanje D. Olujića v Knez Miletinovi ulici št. 40, aretirali in odvedli na zaslivanje 28 oseb. Med njimi so bili: Stojan Cerović, L. Stojanović, M. Djilas, V. Šešelji in M. Milić. Aretacija je bila izvedena na podlagi prijave občanov, da se v tem privatnem stanovanju že dalj časa zbira večje število neznanih oseb. Beograjski »Vjesnik«, z dne 22. 4. 84 v članku »Osumnjičeni za neprijateljsku delatnost«, omenja da so bili ob aretaciji v »stanovanju najdeni določeni materijali in spisi«.

Beograd, 21. 4. 84: Po 18 urah je izpuščen M. Djilas in v roku 4 dnevov tudi vsi ostali zaporniki.

Beograd, 22. 4. 84: V nedeljo, 22. 4. je ponovno spuščen R. Radović.

Beograd, 23. 4. 84: R. Radović se ob približno 18.00 sestane z svojo intimno prijateljico in se razstane z njo ob približno 18.30 (Radovičeva prijateljica je zadnja, ki ga je videla živega.)

Beograd, 26. 4. 84: Sporočilo SNZ, da so vse privedene po zaslivanje izpustili in da bo proti nekaterim vložen kazenski pregon ali kazenske prijave; potrjeno je da obstaja utemeljen sum, da so se udeleženci »hišne tribune« 20. 4. 84 zbrali zaradi sovražnega delovanja.

Orašac, 30. 4. 84: Jelena Radović, teta R. Radovića najde truplo svojega nečaka v vikendici pri Obrenovcu v vasi Orašac. Truplo R. Radovića je bilo v spalni vreči. Uslužbeni SNZ so kmalu potem opravili preiskavo.

Beograd, 9. 5. 84: Zaradi utemeljenega suma ukvarjanja z sovražno propagando (130. člen KZ SFRJ) sta priprta M. Milić in D. Olujić; preiskava je bila kasneje še razširjena na kaznivo dejanje po 136. členu v zvezi z 114. členom KZ SFRJ (združevanje zaradi sovražne dejavnosti)

Beograd, 11. 5. 85: »Politika« — izjava republiškega podsekretarja SNZ Obrena Djordjevića: »R. Radović je zajedno sa ostalih 21 lica priveden u SUP i posle saslušavanja istog dana pušten kući. Kasnije je pronađen mrtav u svojoj vikendici nedaleko od Obrenovca. Obdukcijom je utvrđeno, da na telu nema tragova nasilja i, da je smrt nastupila kao posledica uzimanja prevelike količine sedativa.

Sarajevo, 15. 5. 84: Aretacija V. Šešelja (33), docenta na univerzi v Sarajevu. Utemeljitev: Da je hotel V. Šešelji na kontrarevolucionarni način škoditi družbeni ureditvi SFRJ

Sarajevo, 21. 5. 84: V. Šešelji prične z gladovno stavko.

Beograd, 25. 5. 84: Preiskovalni sodnik okrožnega sodišča v Beogradu prejme sklep o priporu in uvedbi preiskave proti M. Nikoliću, V. Mijanoviću in P. Imširoviću. Preiskava je uvedena zaradi

suma združevanja zaradi sovražne dejavnosti (kaznivo dejanje po 136. členu o kontrarevolucionarnem ogrožanju družbene ureditve v zvezi z 114. členom KZ SFRJ). Ravno tako je uvedena preiskava proti Gordanu Jovanoviću.

Beograd, 30. 5. 84: M. Nikolić prekine z gladovno stavko.
Beograd, 13. 6. 84: Sporočilo okrožnega javnega tožilstva Beograda: Na dan 30. 4. 1984 je bilo okrog 18. ure v počitniški hiši Radovičeve tete v vasi Orašac pri Obrenovcu najdeno truplo Radomirja Radovića, uslužbenca zaposlenega pri podjetju »Hidrotehnika« v Beogradu. Organi za notranje zadeve so zaradi tega še isti dan opravili preiskavo, dežurni preiskovalni sodnik beograjskega okrožnega sodišča pa je naložil institutu za sodno medicino, naj Radovičovo truplo obducira. Poleg tega je okrožno javno tožilstvo v Beogradu zahtevalo od preiskovalnega sodnika v Beogradu naj uvede preiskavo, da bi ugotovil vzrok in okoliščine, v katerih je prišlo do smrti Radomirja Radovića. Na podlagi zahtev preiskovalnega sodišča je institut za sodno medicino opravil obdukcijo in ugotovil:
— da na truplu pokojnega Radomirja Radovića ni opaziti nobenih mehaničnih poškodb;

— da je smrt nastopila zaradi zastrupitve z insekticidom Fenitrothion 50 EC približno 72 ur pred obdukcijo, ki je bila opravljena 2. maja 1984, z začetkom ob 9. uri.

Na podlagi sporočila o obdukciji in drugih preiskav — zasliševanja svojcev, prijateljev in sosedov — je okrožno javno tožilstvo v Beogradu potrdilo, da gre za samomor in ne za kakšno kaznivo dejanje.

3. 7. 84: (AP) ameriško poročilo
— V. Mijanović, P. Imširović, ki sta 42 dni gladovno stavkala sta v slabem zdravstvenem stanju

— V Sarajevu je končan drugi dan procesa proti V. Šešelju
Beograd, 4. 7. 84: Iz preiskovalnega zapora spuščeni: M. Milić, D. Olujić, V. Mijanović, P. Imširović, M. Nikolić in G. Jovanović.

Beograd, 6. 8. 84: Po končani preiskavi je okrožno javno tožilec na okrožnem sodišču v Beogradu vložil obtožnico proti 6 osebam osumljenim združevanja zaradi sovražne dejavnosti, po prvem odstavku 136. člena in v zvezi z 114. členom KZ SFRJ.

— V. Mijanović, rojen 1946, stanujoč v Beogradu, nedokončana filozofska fakulteta, brez stalne zaposlitve, dvakrat obtožen: 1979 leta v Beogradu zaradi sovražne propagande in 1973 v Sarajevu zaradi kaznivga dejanja proti SFRJ

— M. Milić, rojen leta 1929, stanujoč v Beogradu, srednja strokovna izobrazba, brez stalne zaposlitve

— D. Olujić, rojen leta 1949, stanujoč v Beogradu, diplomirani politolog, zaposlen kot lektor in dokumentalist v ekonomskem programu Radia Beograd

— G. Jovanović, rojen 1961 v Kraljevu, stanujoč začasno v Beogradu, študent FF

— P. Imširović, rojen leta 1948, stanujoč v Beogradu, nedokončana prometna fakulteta, brez stalne zaposlitve, 1971, v Beogradu obsojen zaradi sovražnega združevanja proti ljudstvu in državi

— M. Nikolić, rojen 1947, stanujoč v Beogradu, diplomirani sociolog zaposlen v Institutu za ekonomiko kmetijstva, 1971 v Beogradu obtožen zaradi sovražnega delovanja proti ljudstvu in drnavi

Med preiskavo so bili zbrani dokazi, da so se ti ljudje zadnja leta vse do aprila 1984 v Beogradu v medsebojni povezavi prizadevali za ustanovitev in organizacijsko utrditev skupine, katere namen sta bila izpodkopavanje družbeno političnega sistema in obstoječih organov oblasti ter protustavna sprememba družbeno političnega sistema.

V omenjenem obdobju so v svojih in nekaterih drugih stanovanjih, po sistemu organiziranega medsebojnega obveščanja pripravljali in organizirali in izvajali ilegalne sestanke, ki se jih je poleg njih najpogosteje udeležilo še 15 do 25 drugih oseb.

Ob teh priložnostih so v svojih govorih dajali smernice za organizacijsko konsolidacijo skupine in njeno delovanje. Pri tem so zlonamerno in neresnično prikazovali sedanje družbeno politične razmere pri nas, napadali pridobitve NOB in socijalistične graditve ter pozivali in spodbujali k spremembi družbene ureditve.

Med preiskavo so jim varnostni organi odvzeli določeno število knjig in revij, katerih razpečevanje je na podlagi pravno močne od-

ločitve sodišča prepovedano, dalje besedila, katerih avtorji so obtoženi, vsebina pa inkriminirana, več različnih števil emigrantske revije »Naša reč«, pa tudi fotokopije besedila »RAF (Rote Armee Fraktion) — koncept mestne gverile.

PRIPIS

Zgornja kronologija je sestavljena izključno iz podatkov iz jugoslovanskih časopisov in časnikov (razen dveh).

KOMENTAR

Izvemši minule dogodke na Kosovu, zgornja obtožnica po ostrini izstopa v novejši zgodovini sodne realizacije jugoslovanskega kazenskega prava. Obtožnica daje vedeti, da so se prizadeletki subjekti (obtoženci) skušali spopasti z temelji naše ureditve in so temu primerno tudi začutili reakcijo tistih, ki so od ljudstva poklicani varovati pridobljeno.

Moč s katero so nastopali obtoženi in akcijski radji, ki so ga dosegli nam sicer ni popolnoma znan, vendar ta podrobnost skoraj ni omembe vredna. Zaščitniki tistega, kar nam je vsem drago — razen nekaterih izjem, ki pa bodo tudi kmalu prejeli zasluženost — so nastopili pravočasno in prav to je potrebno poudariti.

Tuj tisk, ki je kot ponavadi poročal neobjektivno o teh dogodkih v SFRJ je uporabljal izraze kot npr.: »zmagatrdne roke, orvelovo leto kratenje demokratičnih pravic in podobne bedarije.

Ob vsem tem bode v oči dejstvo, da del naše javnosti ni popolnoma zadovoljen z načinom operiranja organov oblasti. Svoje nezadovoljstvo so večinoma izražali v obliki peticij kot ustavno do-

voljeno sredstvo negodovanja. Sprejemniki peticij so reagirali suvereno in na tak način še enkrat pokazali svojo odločnost pri opravljanju tistega za kar so plačani. Podpisniki peticij zahtevajo v glavnem razčiščevanje nejasnih dogodkov, podrobnejše informacije in tako naprej. Toda zakaj? Zakaj bi še bolj podpihovali usode posameznikov iz tako imenovane »skupine 28«? Komu pa je mar za 28 norcev, ki skušajo načienjati določene komplekse idej na tak način, ki se danes v teh zaostrenih (našpičenih) razmerah, gotovo ne tolerira.

Kdor danes skuša takšno in podobno početje (v mislih imam skupino 28) opravičevati z nekakšnimi svoboščinami je norec, ki mu ni več pomoči in kdor tega ne spregleda ga čaka podobna usoda kot zgoraj omenjene!

Učinkovitost je na strani realne moči, in večine (včasih tih, pa nič zato), kar pomeni, da se je treba znebiti vseh marginalnih preostankov in se v čim večji meri vključevati v sredotežnostne tokove.

SD

ART
LANDE
IAN
CARBAREK
RED
LANTA

EKOLOGIJA

Lester Bowie/The Great Pretender

VOHUN KI JE PRIŠEL IZ ODTOKA

Stem, Hamburg, 12. 1. 1984, str. 130

Varstvo okolja

Na Siegskem (Siegen) v ZRN draži student kemije upravo in industrijska podjetja že nekaj let z nespodbitnimi analizami vode. Če vidi Peter Kampmeier, 21 let, umazan potok, ki nosi s seboj poginule ribe, se ne jezi le na sploh in površno. Vodo analizira v lastnem laboratoriju in se na to jezi čisto precizno: »Inficirano z fenolom, nitritom, amonijem, fosfatom, kadmijem...

Kdor pa želi to vedeti še natančneje od študenta kemije iz Siegna v južni Westfaliji, dobi znanstveno natančno v delcih v miligramih na liter. Toda tako natančno želi od njega redko zvedeti kdorkoli. »Oblasti le nerade pristanejo nato, da jih laiki opozorijo na lastna zanemarjanja«, pravi Peter Kampmeier.

Onesnaževalci voda so, če jih odkrije detektiv okolja, še veliko manj zainteresirani za rezultate njegovih poizvedovanj. Ko je Kampmeier spomladi leta 1983 dokazal v rečici Sieg metilenklorid, nafto, živčni plin fenol in kisik požirajočo metilno celulozo ter obtožil tovarno vezanih plošč Lignotock, mu je skoraj šlo za nohte. Firma je zahtevala pri deželni sodišču Koblenz izdajo začasno prepoved razširjanja. Študentu brez sredstev naj bi naložili plačilo globe 500.000 DM, če bi ponovil svoje »neresnične in poslovno škodljive trditve.«

Kampmeier se je pritožil in predlagal dokazni postopek. Pred sodiščem je opisal, kako se je v obdobju dveh mesecev vsak dan

spustil v odtočni jašek, je vzel vzorce iz cevi, ki vodi z zemljišča firme, da jih je v svojem laboratoriju analiziral. Opremljen je z modernimi aparaturami, npr. s fotometrom za določanje sledi elementov v vodi in računalnikom za vrednotenje rezultatov. Poslovna nadzorna služba je končno opravila neizvršene meritve pri tovarnih vezanih plošč, in je morala potrditi vrednosti, ki jih je dokazoval Kampmeier.

Na deželno sodišče je naredila vtis strokovnost mladega moža, ki se je v petih letih izobrazil v eksperta kemične analize: onesnaženje vode, ki ga povzročata tovarna vezanih plošč, je ugotovilo sodišče, »je znanstveno dokazano«. 6. decembra je tudi višje deželno sodišče v Koblenzu zavrglo tožbo firme. Oblasti so naložile tovarni vezanih plošč pogoje za odpravo pomanjkljivosti.

Ta primer ni bil Kampmeierjev prvi uspeh. Februarja 1983 je dobil na natečaju »Znanost mladini« posebno nagrado ministra za kmetijstvo Severnega Porenja — Westfalije. Njegovo delo na temo »Obremenitev voda s komunalnimi odpadki — izkustveno poročilo o praktičnem delu za varstvo okolja« je dokumentiralo s stotimi neizpodbitnih podatkov katastrofalno stanje Siegenskega potoka Alce. Kampmeier: »To je še ena maloštevilnih voda v mestu, katere rešitev je še možna.«

V Alce živijo redki rečni raki in kleniči. Mladi raziskovalec je prišel do ugotovitve, da je potok zaradi hišnih odpadkov in fekalij, ki neočiščene tečejo vanj, malo pred biološkim kolapsom. »Ta situacija navaja na sklepanje, da je kanalni sistem v mestu preobremenjen oziroma zastarel. To opravičuje zahtevo po saniranju te mreže.«

Potem ko so saniranje dolga leta odlagali, je zdaj nenadoma na razpolago štiri milijone DM za rešitev »varstva vrednega potoka Alce« (okrožna uprava Siegen). Lažje je pokazati druge uspehe v varstvu okolja, ki so povezani z njegovimi aktivnostmi. Z zdaj najde v nekem odprtem kopališču gnojnico. Kopališče zaprejo. Drugič spet dokaže akutno pomanjkanje kisika v neki preobremenjeni komunalni čistilni napravi. Z dodatnimi napravami ponovno vzpostavijo njeno sposobnost funkcioniranja. Ali pa izsledi neko firmo za beton, ki splahnjuje cemento brozgo in nafto v potok Peek. Ta firma ravno kar investira 200.000 DM, da bo odpravila ta problem.

Kolikor bolj je znan, toliko bolj se tudi širi območje njegovega angažiranja. Lani poleti je strokovnost tega Westfalčana zbudila zanimanje v sosednji deželi Hessen, ko je tam na nekem pašniku živina poginjala iz nepojasnjenih vzrokov. Kampmeier je dopotoval in našel v potoku v katerem se je živina napajala, med drugim tudi zelo strupeno težko kovino kadmij. S tem primerom se je od začetka leta ukvarjal deželni parlament.

Heiko Tornow

DOPOTOVAL UGLEDNI GOST IZ ZRN

V ponedeljek, 23. 9. 1984, je na petdnevni uradni in prijateljski obisk v našo deželo prispel mednarodno priznani ekološki detektiv, član CK mednarodne organizacije GREENPEACE in dolgoletni borec proti ekološkemu imperializmu, genosse PETER KAMPMAIER. Uglednega gosta iz Siegna v ZRN so na letališču z najvišjimi častmi sprejeli visoki predstavniki RK ZSMS, ekološki aktivisti in predstavniki tiska. Po kratkem dialogu z obmejnimi organi, ki so, neobveščeni o njegovem prihodu, visokega gosta osumili, da njegov kovček z ekološkim instrumentarijem sodi v teroristične namene, je bil dragi gost končno med nami. Kolona avtomobilov se je ob navdušenem vzklikanju množic odpeljala proti slovenski metropoli, kjer se je dragi gost po ogledu mestnih znamenitosti nastanil v rezidenci hotela Union. V naslednjih dneh se bo sestel s predstavniki ekološke skupine pri RK ZSMS, predstavniki gibanja Znanost mladini, mladimi raziskovalci in posa-

meznimi ekološkimi aktivisti, obiskal pa bo tudi Semič, kjer se bo s prizadetimi krajanji pogovarjal o problemu reke Krupe. Namen njegovega obiska je soočenje z grozečo nevarnostjo ekološkega imperializma, izmenjava medsebojnih izkušenj, navezava konkretnih stikov in nadaljnje poglobljanje sodelovanja med obema stranema.

(IZ POROČILA ŠE NEIDENTIFICIRANEGA AGENTA, KI GA JE PRESTREGLA EKOLOŠKA PROTIOBVEŠČEVALNA SLUŽBA)

24. 9. 1983 okoli 10. ure zjutraj se je v avli hotela Union pojavil Peter Kampmeier. Z lahkoto sem ga prepoznal, natančno ustreza opisom in slikam, ki sem jih prejel o njem. Srednje visok in razvit

mladenič, nekaj čez dvajset let, srednje dolgih ravnih rjavih las, ki mu v valovih padajo čez ušesa, miren pogled mu zakrivajo precej velika očala, kratka in ne preveč gosta brada, vse to in pa mirne kretnje zavedejo navadnega človeka in le težko bi si mislil, da je to eden najbolj bojeviti in nevarnih sovražnikov napredka in nadaljnega razrasta industrije in našega reda, bolj nevaren od že na oko divjih in nepriagojenih teroristov. Vendar me ni mogel prevarati. Ko sem se za trenutek srečal z njegovimi mirnimi očmi, sem v njih razbral vso grozečo nevarnost, ki nam grozi, če ne bomo preprečili njegovih nadaljnjih škodljivih posegov še posebej v tej deželi, kjer smo do sedaj računali, da ne bomo imeli nobenih problemov z ekološkimi nergači in zdrahariji.

Kmalu po deseti uri so v avlo prišli trije neznanci, ki mi jih je kasneje uspelo identificirati kot predstavnike tukajšnje mladinske organizacije, študentskega lista Tribune in Časopisa za kritiko znanosti. »To so torej ti gnusni nasprotniki tisočletnega evropskega duha!« sem pomislil, »kritizerji znanosti, tega edinega upanja človeštva in našega reda!« Po rokovanju so se vsi štirje usedli

v belo limuzino in se odpeljali proti Zagrebu, nenadoma zavili z glavne ceste in nadaljevali vožnjo po regionalnih poteh. Sledil sem jim v varni razdalji in s precejšnjimi težavami, kajti vidljivost je bila zaradi močnega dežja precej slaba. Avto se je ustavil pred gostilno v Semiču, majhnem kraju v Beli krajini, kjer stoji ena od naših proizvajalk. Izstopili so in izginili v gostilni, kjer so jih pričakali člani lokalnega razgrajškega lista Razmerja, nekaj mulcev iz gibanja Znanost mladini, par domačinov srednjih let in neki znanstvenik, katerega imena si nisem mogel zapomniti. Po kosilu so postavili mize v neko improvizirano obliko okrogle mize in začeli s svojim nerganjem. Namesto da bi bili zadovoljni in srečni, da v teh kriznih časih v tej zapufani deželi sploh lahko kaj proizvajajo in prodajajo, so nevhvaležni kar tekmovali v tem, kdo bo več govoril o prekletih PCBjih in postavljali polena pod noge njegovemu veličanstvu Napredku. Najprej je nekdo seznanil Kampmaierja in njegovo spremstvo z vsemi malenkostmi, ki jih oni imenujejo »ekološka katastrofa«, pojasnil je, kako so odkrili te nedolžne kemikalije, ki jih oni imenujejo »strupi«. Pokazalo se je, da je sicer naša organizacija tu brezhibna, da so se vse službe leta trudile, da ne bi ničesar odkrile in vse bi bilo v redu, če ne bi nekaj znanstvenikov v svojem prostem času šarilo po Krupi in so tako skoraj po naključju odkrili PCB. Pa še tu bi bilo mogoče vse v redu, če ne bi na koncu prišla vsa stvar na ušesa Razmerjevcev, ki so jo potem dali na veliki zvon in nam tako povzročili nepredvidene težave.

Kampmeier je napeto, a mirno poslušal in se ni pustil zmešati z precej provokativnimi strokovnimi vprašanji, ki mu jih je postavil

neidentificirani znanstvenik (ta je deloval tako, kot da bi naši agenti malo »pritisnili« nanje), pač pa je na vsa vprašanja, to je treba povedati, rutinirano odgovoril, čeprav je izjavil, da sicer ni strokovnjak za PCB. Potem je v diskusiji z vaščani povedal svoje mnenje kako reševati »katastrofo«, opozoril na to, da čiščenje »kontaminiranih« vodnjakov z alkoholom ne pomaga, ker se PCB s pomočjo alkohola ne odstrani, pač pa samo izrine globlje v stene vodnjakov. V diskusijo se je vključil tudi brkač, ki je prevajal. Demagoško je začel govoriti ljudem, da to, kar tu počnejo, nikakor ni naperjeno proti industriji in napredku, da bo, če ne bodo preprečili takšnih in drugačnih »ekoloških katastrof«, šla k vragu tudi industrija, izvoz in napredek. Svojo »teorijo« je utemeljil na »dejstvu«, da so spomladi Švicarji zavrnili uvoz določenih količin masla, ker je vsebovalo prevelike količine PCB. (To je seveda čista demagogija. Kdo pa jih silil, da izvažajo prav v izbirčno Švico. Z lahkoto bi izvažali na Vzhod, v Afriko ali kam drugam, kjer o PCB sploh nič ne vedo, ali pa s par sto dolarji doseže, da o tem nič ne vedo). Diskusijo so zarotniško sklenili z razmišljanji o organizaciji GREENPEACE, možnostih povezovanja z njo (to je bila že prava mednarodna zarota ekoloških nergačev), pri čemer so hinavsko poudarjali, da je to strokovna in ne politična organizacija. Kampmeier je opozoril, da GREENPEACE nima enotnega organizacijskega modela, pač pa je ta odvisen od razmer v vsaki deželi članici in morajo zato Jugoslovani sami ugotoviti, kakšne vrste organizacija ustreza sedanjemu zgodovinskemu trenutku v boju proti ekološkemu imperializmu. (Tako mi je postala popolnoma jasna ne-

varnost take oblike organiziranja — enostavno ne moreš infiltrirati naših ljudi v center in od tam nadzorovati to golazen po celem svetu, kot smo to storili pred desetletji, ko so naši ljudje v Moskvi skupaj z Josifom nadzorovali pošast komunizma po vsem svetu).

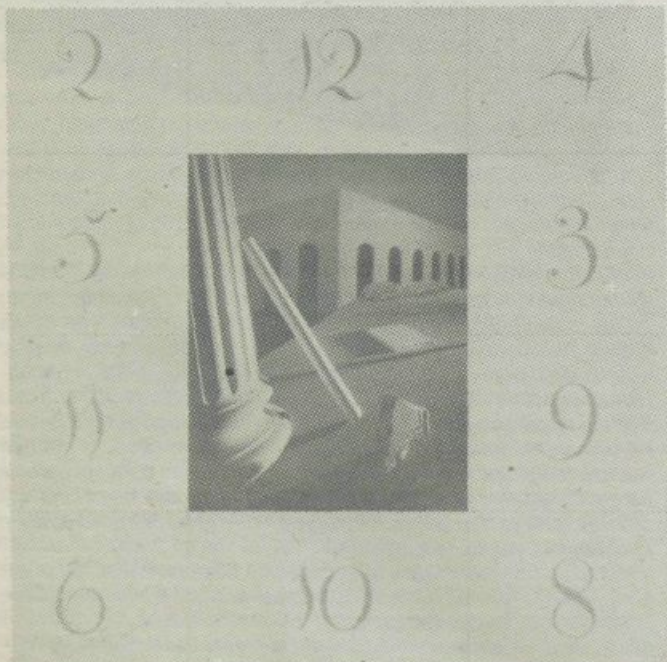
Takoj po zarotniški diskusiji je celotna skupina z avtomobili odšla do izvira reke KRUPA, kjer so z velikim navdušenjem pomagali Kampmaierju vzeti vzorce vode in mulja, ki naj bi analiziral v svojem laboratoriju. Toda to jim ni zadostovalo! Odsli so še do nekega kmeta, da bi pri njem dobili vzorce mlečne maščobe. Med tem, ko so sedeli v kmečki izbi in žrl, se je pripeljal belo-modri fičko z dvema miličnikoma. (»No, oblast tu vendarle še nekaj velja in bo naredila konec temu ekološkemu terorizmu«, sem pomislil, a sem se bridko zmotil. Namesto da bi jih aretirala, sta miličnika prijazno kramljala z njimi, in se zanimala za »škodljivost« PCB. »Torej imajo tudi policijo že na svoji strani« sem se zgrožen zdrznil.) VSI skupaj so nato odšli v Metliko, kjer je Kampmeier vzel še vzorce vode iz metliškega vodovoda, nakar so se vrnili v Ljubljano. Ko sem ugotovil, da je Kampmeier mirno zašpal v svoji hotelski sobi, sem hitro odšel v kavarno Union, da bi si s par kozarčki domačega splaknil ves gnus in sovraštvo, ki se je čez dan nabralo v meni.

ESS
GREMO
KAJ

Ne vidim nevarnosti v besedi, marveč v tem, da ukrepamo, preden smo se o vsem prav dogovorili.

Periklej, 430. leta pr. n. št.

Nekoč mi je prijatelj, ki dela na znanstvenem inštitutu, rekel, da je ekologija »blef«. Če je to res, naj po prebranem članku presodi vsako sam.

Ekologija je znanost, ki se ukvarja z odnosom živih bitij do okolja. Je vsaj toliko stara kot zgornji Periklejev izrek. V drugi polovici 20. stoletja se je zelo razbohotila. O okolju vemo že precej, vprašanje pa je, koliko poslušna imamo za to problematiko.

Kaj naj upoštevamo, o čem naj razmišljamo, ko se vključujemo v naravni življenjski prostor z neko industrijo?

- Življenjski prostor sestavljajo VSI živi organizmi in neživo okolje.
- Med vsemi živimi bitji in neživim okoljem vlada SOODVSNOST.
- Z naravnim potekom razvoja se je ustvarila VERIGA vseh življenjskih členov.

Ta veriga je toliko močna kot je močan njen najšibkejši člen. Je pa že na več mestih pretrgana.

- Posegamo v okolje, smo pa premalo znanstveno pripravljeni in najmanj biološko prilagodljivi na spremembe.
- Z večjim posegom v okolje lahko človek zelo hitro poruši naravno ravnovesje, ki se je oblikovalo milijone let. Posledice je težko popraviti ali jih pa sploh ni mogoče.

Onesnaževanje okolja se v največji meri kaže v vodah. Vsi življenjsko važni procesi se dogajajo prav v vodi in ob prisotnosti vode. Zaradi kroženja vode v naravi se tudi lokalno onesnaženje razširi v zemljo, rastline, živali in človeka na širšem območju. Pri naravnem onesnaževanju voda zadošča samočiščenju, pri od-

padnih vodah pa ne, četudi so količine majhne. Odpadki enega naravnega procesa (govno, gnoj) so surovine za drugega (rast), za razliko od industrijskih odpadkov. Te snovi pa tudi lahko koristno uporabimo, vendar samo, če jih znamo in hočemo. Eno je jasno: odplake NE SMEJO prodreti v potoke, reke in morje. Nekatere teh se v naravnem procesu razgradijo zaradi delovanja živih organizmov v mnogo močnejše strupe.

Primer:

Živo srebro v vodi je močan strup. Še veliko hujši strup pa postane, ko pride v ribe, mi pa ribe lovimo in jemo. RIBE so lahko zelo zastrupljive, ne da bi se to na njih opazilo. Tudi pri človeku se posledice zastrupitve ne pokažejo takoj. Poliklorirani bifenili imajo podobno lastnost.

NEKAJ PODATKOV O POLIKLORIRANIH BIFENILIH (P C B), ki so vključeni v tehnologijo izdelave kondenzatorjev

Poliklorirani bifenili (PCB) sodijo v prve vrste industrijskih strupov. To je skupina kemijsko sorodnih spojin, ki imajo lepo lastnost, da so večnamensko uporabne, imajo pa tudi drugo lastnost, da so izredno strupene. PCB so kemijsko podobni dioksinu, ki je dobil

vzdevek ultra-strup. Tudi boleznin in simptomi kot posledica delovanja teh snovi so si podobni. Je pa razlika v tem, da dioksin deluje kot močan strup že pri izredno majhnih koncentracijah, medtem ko PCB pri znatno višjih. Ker obstoji možnost, da bifenili izločajo dioksin, je uporaba PCB toliko bolj problematična. Ker spadajo poliklorirani bifenili med industrijske strupe, ki povzročajo raka, bi jih bilo treba čimprej zamenjati z zdravju manj škodljivimi snovmi. Kaj lahko pridobimo z uporabo PCB v industriji?

Kondenzatorje, transformatorje, lepila, barve, kopirne papirje, občutljive na pritisk.

Možne posledice delovanja teh strupov pa so:

Vnetja kože, poškodbe jeter, poškodbe živčnega sistema, poškodbe na prebavilih, smrt.

Poliklorirani bifenili se proizvajajo že 50 let. Na trg pridejo s komercialnimi nazivi:

»PYRALEN«, »AROCHLOR«, »FENCLOR« itd.

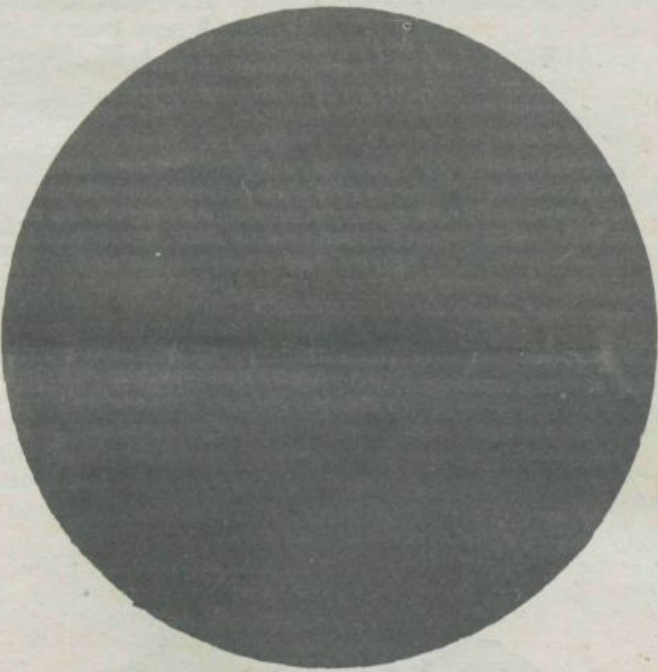
To so ali tekoča olja ali trdne smole.

V zadnjih letih je njihova uporabnost na Zahodu zelo upadla prav zaradi strupenosti in zelo drage tehnologije. Tehnologija pa pride draga prav zaradi varstvenih ukrepov, ki

si jih lahko privoščijo — ali pa tudi ne — samo bogate družbe. PCB spojine so KANCEROGENE — povzročajo raka MUTAGENE — povzročajo dedne spremembe, mutacije v celicah vseh živih bitij TERATOGENE — povzročajo poškodbe, ki se kažejo v rojevanju spačkov

Podobno kot pesticidi (DDT) so bifenili v okolju škodljivi zavoljo tega, ker se kopičijo v telesu. V telo pridejo s hrano. Kopičijo se v lipidih. Lipidi so sestavine celic. PCB se v okolju slabo razkrajajo in ostajajo v njem dolgo časa (odvisno od količine). Počasi prehajajo seveda tudi v živa bitja tega okolja. Prehod v živa bitja je počasen, zato traja tudi 10 let in več, preden se pokažejo znaki zastrupitve. Učinkom teh snovi so posebno podvrženi delavci v industriji, ki uporabljajo PCB. Zato je v mnogih državah v navadi, da se zdravstveno stanje delavcev spremlja redno in temeljito. Ne zadoščajo samo splošni pregledi.

Če PCB iz kakršnih koli vzrokov prodrejo v okolje, se to ponavadi zgodi zato, ker niso bili upoštevani sicer docela jasni in dosledni predpisi o ravnanju s temi snovmi. Ob tem moramo vedeti, da so napake nepopravljive. NEPOPRAVLJIVE! Teh strupov se ne da uničiti. Poleg tega kot rečeno, v naravi ne razpadejo v enostavne nestrupene snovi, pač pa postanejo še bolj strupene. To je posebnost bifenilov. Zahrbtni so. Če hočeš imeti od bifenilov korist — in kondenzator vsekakor je koristna reč — se moraš potruditi in krepko investirati v zavarovanje, sicer dobiš bumerang v glavo.

POLIKLORIRANI BIFENILI ENOSTAVNO NE SMEJO NE SMEJO PRITI V OKOLJE, KJER NI VEČ NADZOR NAD NJIMI,

ker so — še enkrat povejmo — oksidi bifenilov še bolj strupeni od njih samih. Možen je tudi nastanek DIOKSINA.

Če se PCB segrejejo do toliko stopinj, da začnejo goreti ali kipeiti, pri tem nastanejo izredno strupeni hlapi. Take spremembe se dogajajo na smetiščih, kjer so PCB odpadki. Neumno je misliti, da ogenj »vzame k sebi« vse strupe, kakor misli dosti ljudi. Zato se bomo zdaj kar zmenili, da ni dober kurjač tisti, ki zna ogenj zakuriti, ampak tisti, ki ve, KAJ SME ZAŽGATI. V razvitih državah (Švedska itd.) že gospodinjstva sama sortirajo razne vrste odpadkov in jih sortirane oddajo smetarjem. Ti odpadki gredo potem v predelavo. Neuporabne in škodljive pa nadzorovano in skrbno uničijo. Tudi pri delu z odpadki se kaže stopnja razvitosti.

ALI PA SPLOH LAHKO UNIČIMO POLIKLORIRANE BIFENILE PO NJIHOVI UPORABI V INDUSTRIJI?

Težko. To pa je tudi poglavitni vzrok, zakaj se jih industrija (na Zahodu) otesa. Uničimo jih lahko s sežiganjem na zelo visoki temperaturi, nad 1200 stopinj, v posebnih pečeh, ki imajo posebne dimnike. Toda tudi pri takem zgorevanju ni problem rešen do kraja. Pojavljajo se plini kot na primer klorovi oksidi, dušikovi oksidi, fosgen itd., ki so izredno strupeni. Torej imamo kosilo na pladnju: Kolikor bifenilov bo uporabljenih v industriji, toliko bo tudi strupov v okolju, če ne v taki pa v drugačni obliki. Najbolj neugodna je dolgotrajna uporaba velikih količin PCB.

Ali se z bifenili sploh spleča delati? Nedvomno so koristni, zahtevajo pa drago tehnologijo in zahtevne varstvene ukrepe. Kdor si tega ne more privoščiti, tehnologijo pa kljub vsemu sprejme, gre zavestno v tveganje, da bo povzročil škodo.

Smo šli pri nas večkrat v tako tveganje?

Omeniti je treba še to, da so koncentracije PCB predpisane s standardi, ki seveda določijo mejne količine. Ti standardi se od države do države razlikujejo. Naši standardi so bistveno manj strogi kot drugod!

Zato se je zgodilo, da se scejajo in se še bodo scejali v Krupico bifenili iz tovarne Iskra — Semič.

POSLEDICE SO NEPOPRAVLJIVE.

Lahko pričakujemo vse pojave in oblike vplivanja teh strupov na ožje področje Semiča in naprej ob Lahinji in ob Kolpi. Približno točna stopnja onesnaženosti bo znana potem, ko bodo opravljene temeljite (če bodo res temeljite) kemijske analize vode, mivke, zemlje, rastlin, živali in ljudi. Kompletna analiza so pa zelo drage; v tem času, ko malo investiramo v neproduktivne dejavno-

sti, bo pravo čudo, če bodo analize opravljene tako kot bi morale biti. Zaenkrat je gotovo samo eno: Krupica ni več in še dolgo ne bo pitna voda.

VZROKI ZA DANAŠNJE DOGODKE SO

ne samo v nerazviti predvojni industriji, pač pa tudi v slabem gospodarskem planiranju po vojni, ki so mu botrovali in mu še danes botrujejo kratkoročni interesi dnevne politike. Pri tem se je pozabljalo in se pozablja na prihodnje rodove, ki bodo morali plačati njene zmete. Zato nismo nikdar imeli količjak obline akumulacije. Denarja je navadno dovolj samo za golo proizvodnjo. Težave so že, ko je treba obnoviti proizvodna sredstva. Za vlaganje v okolje ne ostaja nič ali zelo malo. Vendar pa obstajajo institucije in akti in zakoni in inšpektorati, ki imajo na skrbi varno delovanje ene take tovarne kot je semiška Iskra.

Te ustanove in akti so:

Gospodarska zbornica Slovenije in njena komisija za varstvo okolja (ta je sestavila Zasnovo za razrešitev pomembnih odpadkov v SRS leta 1979).

Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora.

Republiški komite za zdravstveno varstvo in socialno varstvo

Znanstveni inštitut Jožef Stefan in predlogi njegove Skupine za oceno po-seganja v okolje, posebej izdelani tudi za semiško Iskra. Zakonik o posebnih odpadkih (ta je zelo jasn glede tega, kaj smemo početi in kaj ne).

Predpisi za varstvo pri delu.

Občinski sanitarni inšpektorati.

Varstveni inženirji v tovarnah (ima ga tudi semiška Iskra).

In tako dalje.

Vsi zgoraj naštetih subjekti in predpisi imajo dolžnost vplivati, opozarjati in izboljševati delo v industriji, ki uporablja nevarne snovi. V Iskri — Semič pa očitno marsičesa niso upoštevali.

POSTAVIMO NEKAJ VPRAŠANJ:

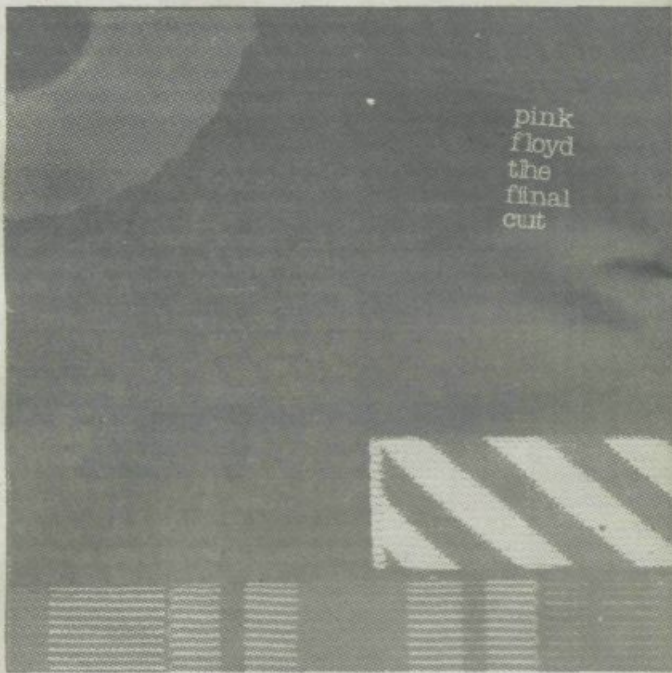
Ali ima socialistična zveza delovnega ljudstva izoblikovana stališča glede NAŠEGA okolja? Če stališča ima, ali so ustanovljene komisije, ki skrbijo, da se industrijski obrati obnašajo do okolja na način, ki je primeren socialistični družbi?

Ali niso nemara sanitarni inšpektorji dostikrat izpostavljeni pritiskom političnih struktur in gospodarskih struktur?

Ali so inšpektorji usposobljeni za svoje delo?

Ali so varnostni inženirji po industrijskih in živinorejskih itd. obratih neodvisni? Kar pomeni, ali ne bodo izgubili službe, če se bodo točno držali varnostnih predpisov?

Ali drži, da varnostni inženir, ki ga zaradi »pretirane« natančnosti vodstvo obrata prisili dati odpoved, ne bo več dobil službe? Ali je res, da često menjavanje službe tudi najbolj trmastega varnost-

nega inženirja prisili, da se omešča?

In končno, ali se začne samoupravljanje v obratu tedaj, ko delavci že dobijo v roke proizvodnjo, ki je — dolgoročno gledano — škodljiva, ali pa bi samoupravni instrumenti delavskega razreda morali imeti vpliv že prej? To bi nemara bilo pravilno. Ali sploh imamo te instrumente?? In če jih imamo — naj so to inštituti ali kaj podobnega — ali so svobodni, neodvisni od trenutnih političnih in čisto gospodarskih potreb?

Ob teh vprašanjih je treba povedati, da semiški obrat ni edini in sploh ne največji grešnik med tovarnami, živinorejskimi obrati itd. Izvedel sem, da slovenska industrija izvrže vsako leto 30 ton škodljivih odpadkov in da nad temi odpadki ni nadzora. Imamo eno samo pravilno oskrbovano deponijo odpadkov, ki si zasluži to ime. Vse ostale so samo bolj ali manj skrita smetišča. Le v razvitem svetu je tovarna zmožna izdajati 30 odstotkov prihodka za povsem neškodljivo delovanje svoje proizvodnje. Ali se to spleča? Spleča se. Kajti ogromno več denarja gre za odpravljanje posledic. Mi pa tega denarja v naših gospodarskih razmerah, ki se bodo vsekakor še vlekli, nikakor ne bomo mogli od nikoder izvrtati.

KAJ SE GREMO?

Vsekakor, se ob drugem gremo tudi industrijo, in drugače ne more biti. Vsega se ne da uvoziti. Kot pravijo v Semiču: če mi ne bi izdelovali kondenzatorjev, bi jih Gorenje moralo uvažati. Ne bi pa smeli pristati na umazano tehnologijo, kakršne se Zahod izogiba in jo v zadnjem času vse bolj odrija Tretjemu svetu. Zahod se gre tretjo industrijsko revolucijo in stopa v dobo informatike, mi pa se utapljam v škodljivih odpadkih, katerih pravilnega uničenja si ne moremo privoščiti. Pa tudi ne znamo. Enako na Zahodu ne znajo, kaj storiti z nekaterimi škodljivimi substancami in jih nato prevvažajo po Evropi ali pa odvržejo daleč na odprtem morju. Toda tudi morja so na tem edinem planetu, ki ga imamo in ne na kakem drugem.

PRAVO BOGASTVO JE V ZNANJU IN POSEDOVANJU PODATKOV

Raziskave, podatki in znanje so prednosti, ki se z njimi pri nas ne moremo ponašati. Vse bolj postajajo last Zahoda, ki je sicer pokvarjen in kapitalističen, vendar je to zdaj drugotnega pomena, kajti MI POSTAJAMO VSE BOLJ ODVISNI.

Kar je še huje, mi smo posebno v zadnjem času izredno zmanjšali komuniciranje s tem svetom. Poleg mnogih drugih stvari nam je zaradi »šparanja« onemogočena nabava strokovnih tujih knjig in revij. Prav kot da se bojimo kaj zvedeti. Tudi o bifeniilih zveemo vse preko tujih publikacij. Znanje pa je mogoče pridobiti in izpolniti le tedaj, če imaš na voljo vse možne vire.

Pri nas smo neposredno proizvodnjo razbremenili dajatev za znanost, izobraževanje, kulturo in zdravstvo. Tako nemara ostane več denarja za reprodukcijo in nagajevanje. Drži pa naslednje:

Če malo znaš, če si neizobražen, če nisi kulturn in če povrh tega tudi zdrav nisi, te nihče na svetu ne bo vprašal, ali bi delal po tej ali oni tehnologiji, pač pa ti bo kar lepo vsakršno zastarelo kramo, ki je sam zaradi ostrih predpisov ne sme uporabljati.

BREZ ZNANJA NI MOGOČE RAZVIJATI PROIZVAJALNIH SIL. RAZVITE PROIZVAJALNE SILE PA SO OSNOVNI POGOJ, DA IZ PREHODNEGA OBDOBJA STOPIMO V SOCIALIZEM!

Andrej Vidic

Literatura:

1. Dangerous. Properties of Industrial Materials, Von No Strand Reinhold Company, London 1979
2. Environmental Dynamics of Pesticides, Plenum Press, N. Y. 1975
3. Organic Chemistry, Cram & Hammond, 1980
4. Nevarne snovi, Alenka Oblak — Lukač
5. Navodila in kriteriji za sestavo poročila o posegu v okolje, inšt. Jožef Stefan, 1976
6. Poročilo o delu SEPO v letu 1983
7. Problematika onesnaženosti vodnega vira Krupica, Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora
8. Ekologija i politika, Andre Goez, Prosveta 1978
9. Slovenija in okolje, več avtorjev, 1970
10. Zapiski iz toksikologije in analize industrijskih strupov

Neznanka, ki podžiga živčnost Belgijcev, pa je predvsem, kaj lahko doleti okolico, če butanje razbitin ob kontejnerje, vodni pritisk ali kaj drugega, preluknja jekleno steno nad radioaktivno snovjo. Uranov heksafluorid je jedka, hitro hlapljiva in strupena snov, ki lahko eksplodira ob dotiku z vodo. Po zagotovljenih oblasti naj bi bil plin, ki bi nastal ob kemični reakciji, nevaren le tistemu v neposredni bližini tovara. Smrtna doza kemikalije naj bi bila gram v kubičnem metru vode in je na razdalji čez 150 metrov ne bi bilo več čutiti. Pomirljive izjave ponujajo tudi izvedenci francoske komisije za nuklearno energijo, ki so v laboratoriju simulirali možno kemično reakcijo in sredi tedna sporočili javnosti, da je reakcija med slano vodo in nekaj grami Heksfluorida »počasna in ni povzročila eksplozije«.

Toda kaj bi se zgodilo z nekaj tonami kemikalije? Izvedenci »Greenpeace« imajo svoj odgovor: eksplozija ob vplinjevanju heksafluorida je povsem možna. Če eksplodira sod, se lahko sproži verižna reakcija!

Po mnenju predstavnikov ekološke organizacije, ki glasno odmeva v tukajšnjem tisku, so lahko posledice nesreče v Severnem morju precej hujše. A to še ni vse. Organizacija »Greenpeace«, ki je prišla na kraj nesreče z lastno ladjo, je dala oblastem vedeti, da bo skušala razvezati jezik tudi nekaterim, ki zdaj vztrajno molčijo. »Greenpeace« trdi, da države malomarno in brez predsodkov ravnaajo z radioaktivnimi tovari, nekako tako kot da bi prevajale vreče krompirja. Primeri, ki jih je prejšnji teden na tiskovni konferenci v Ostendu navedel predstavnik organizacije »Greenpeace« so jemali sapo. Po eni od podatkov, do katerega se je priklopala »Greenpeace«, si Nizozemska in Velika Britanija enkrat na teden izmenjujeta uranov heksafluorid preprosto kar s potniškimi trajekti.

DUŠAN BNOJ

Počasi je prihajala na dan mnogo bolj neprijetna resnica: Windscale že dolga leta hudo ogroža okolico, pa ne zaradi nezgod in eksplozij, temveč zato, ker izpušča v morje zelo radioaktivne odpadke. Zgovorna je primerjava med francosko tovarno za predelavo jedrskih goriv in odpadkov La Hague in med britanskim Windscale. Radioaktivnost odpadkov iz La Hague je glede sevanja beta 8-krat, glede sevanja alfa pa 130-krat manjša kot v Windscale (200.000 in 25.000 curijev oziroma 2000 in 15 curijev letno!). Odpadke spuščajo naravnost v obalno morje po 2 kilometra dolgem cevovodu, ki se konča s prečno cevjo z odprtini — vendar naj bi bilo vse to čisto nenevarno, kot pravijo odgovorni v Windscale. Kar 95% plutonija se v nekaj dneh veže s sedimenti na morskem dnu, nekaj pa se ga res nabere v ribah, vendar predvsem v drobovju, ki ga ljudje pač ne jedo...

Lepa tolažba: izračunali so, da je iz Windscale v 25 letih steklo v morje 250 kilogramov plutonija 239. Že en miligram plutonija v krvi ubije človeka. Četrte tone bi bilo dovolj za 250 milijonov ljudi!

Seveda so protesti v javnosti vse glasnejši, čeprav doslej zaman. Windscale obratuje kot doslej. Pač pa se je novembra lani zvrstilo še nekaj dramatičnih dogodkov, ki so najbrž izbili sodu dno.

Vplivno združenje zaščitnikov okolja Greenpeace je sklenilo, da pošlje pred Windscale čoln s potapljači, ki naj iz neposredne bližine zloglasnega iztoka odvzamejo nekaj vzorcev vode za analizo. Trinajstega novembra lani je čoln s štirimi potapljači-prostovoljci priplul pred obalo, kjer je Windscale. Ko so se potapljači pripravljali na zbiranje vzorcev, se je nenadoma na morsk gladini nad iztokom pojavil velik masten madež, merilniki radioaktivnosti pa so pokazali, da je le-ta znatno več kot 50-krat (takšno je bilo merilno območje) večja od naravne! Potapljači so jo brž pobrisali odondod, vendar so staknili precejšnjo dozo sevanja.

Združenje Greenpeace pa se ni dalo: 22. novembra so se potapljači spustili do iztočne cevi in zamašili iztočne odprtine, potem pa so se umaknili. Podjetje BNFL, ki upravlja Windscale, je že naslednjega dne zaščitilo podmorske iztoke pred podobnimi posegi, obenem pa sprožilo tožbo v Londonu. Sodišče ni oklevalo in je samo 8 dni kasneje, 1. decem-

Čoln ekološkega združenja Greenpeace pred središčem Windscale: akcija, ki je sprožila plaz protestov

bra lani obsodila Greenpeace zaradi oviranja tožnikovega podjetja na kazen 50.000 funtov (poldruga milijarda v starih dinarjih), ki jo mora plačati do 1. februarja.

Kot nalašč pa so taistega dne, prvega decembra, odkrili na obalah blizu Windscale, med naseljema St. Bees in Eskmeals, hudo radioaktivne alge. Radioaktivnost je za 1000-krat presegala normalno. Dan zatem so prepovedali dostop na 15 kilometrov obale. Šteklja je uradna preiskava, ki jo vodita Glavno nadzorništvo jedrskih naprav in Ministrstvo za okolje. Izidi še niso znani, objavili pa so nekaj podatkov, ob katerih lahko le zmajujemo z glavo.

Radioaktivne odplake niso spustili v morje le 13. novembra, ko so jih opazili potapljači Geenpeace, temveč tudi 11. in še 16. novembra. Izvirale so iz obrata 205, kjer ločujejo uran in plutonij. Enkrat letno očistijo posode, kjer poteka ločevanje in sicer najprej s posebnim topilom, zatem pa jih splaknejo s čisto vodo; slednje zatem spustijo v morje, saj je le malo radioaktivna. Lani pa je šlo vse narobe: ko so opravili čiščenje, se je na topilu nabrala debela oljna plast, nad njo pa še plast pene; oboje je bilo zaradi še nepojasnjenih razlogov zelo močno radioaktivno. V obratu so z velikimi težavami ločili oljno snov in peno od tekočine ter ju prečrpali v drug zbiralnik. Izkazalo pa se je, da so podcenjevali radioaktivnost teh nenavadnih odpadkov, ki je prešla tudi na cevi in zbiralnik. Očitno je postalo, da se morajo strupene nadloge čim prej znebiti in tedaj je dozorela dobesedno zločinska odločitev — radioaktivno godljo so po sicer že opuščnem cevovodu v treh odmerkih odtočili v morje!

Očitno so imeli smolo. Dvomljivci se seveda

DELO, SOBOTNA PRILOGA 15. 9. 1984

FOTOGRAFIJA ŽIVLJENJE IN TEHNIKA, JUNIJ 1984

Kratkovidnost odločanja o uvozu tiska iz tujine dobro ilustrira tale primer:

Kot je znano, nam turisti prinašajo devize. Da pa bodo turisti k nam prišli in se dobro počutili, jim je treba omogočiti, da tudi pri nas kupijo denimo Playboy. Torej ga uvozimo. Za vso ostalo literaturo pa ni denarja, ker kratkoročno od tega ni koristi.

Dejstvo je, da razvoju ne sledimo, kaj šele, da bi ga soustvarjali. Prisiljeni smo in prisiljeni bomo sprejemati tuje pogoje ter tako padati v ekonomsko odvisnost. S tem pa bo v nevarnosti tudi naša politična odvisnost.

Iz članka Neže Exel z naslovom Dioksin, multinacionalke in mi — ki je bil objavljen v Delu 7. maja 1984, navajam naslednji del:

V članku B. Mašanovića »Iz pogodbe s transnacionalkami je treba črtati škodljiva določila« (Delo, 17. april 1984) je govora o našem sodelovanju s takimi družbami in kako je naša kemična industrija že potegnila krajši konec pri pogodbi s farmacevtsko proizvodnjo. Sprašujem se, ali je podpis za nas neugodnih klavzul povzročila nesposobnost naših pogajalcev ali naš pritisk? Bati se je, da ne bi z bodočimi pogodbami sprejeli neke, za okolje in človeka uničujoče tehnologije, ki bi nam jo nudili in vsiljevali zato, ker ker je proizvodnja pri njih prepovedana ali pa so predpisi za zaščito okolja tako zahtevni, da se jim proizvodnja ne »izplača«. Pri nas bi se morda izplačala, če bi opustili zaščito okolja, kakor to počno mnoge naše industrije (vključno s prašičerejo).

To lahko doleti družbo, ki neustrezno vlaga v domače znanje.

UB40 UNEMPLOYMENT BENEFIT ATTENDANCE CARD

NAME (Block Capitals) _____ NO. _____ CODE No. _____

Post Office _____

1 IMPORTANT NOTICE ABOUT CLAIMING BENEFIT

You should make your claims for unemployment benefit at the Benefit Office each week on the days and at the times shown in the box on the right. Produce this card on each occasion.

If you fail to claim in any week on the day specified you risk losing benefit and you could be disqualified for all the days between your last claim and the day you next claim.

If you do make a claim on the day specified go to the Benefit Office on the very next day you can but not on Saturday or Sunday. Do not wait until the specified day in the following week.

This notice ceases to apply when you start work or claim another benefit. If you again become unemployed you should claim benefit on the first day of unemployment.

Signature _____ NO. _____ CLAIM BY 9 DATE _____

2 CLAIM FOR OUTSTANDING BENEFIT

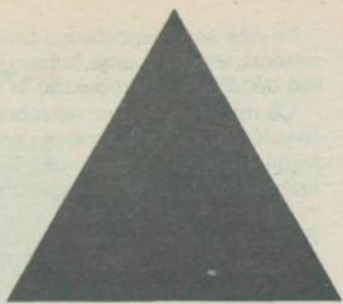
If there is outstanding benefit in respect of days for which you have already claimed, payment will be made by post to your home address on return of this card with part 2 completed. If there are days between the last day on which you claimed benefit at the Benefit Office and the date on which you started work for which you claim another benefit complete the declaration on the card.

I HAVE READ AND UNDERSTAND the text. Responsibility for the above claim is accepted by the undersigned.

Signature _____ DATE _____

DO NOT SIGN UNTIL THE LAST DAY FOR WHICH YOU WISH TO CLAIM BENEFIT.

SIGNING OFF

GREENPEACE ZELENI MIR

Pisanje, katerega namen je predstavitev nekega združenja, organizacije ali česa podobnega, je pri večinoma uniformirani struk-

turi institucij utrujajoče. Ena svetlih izjem je organizacija Greenpeace (v nadaljnjem besedilu GP), mednarodno združenje borcev za »zeleni mir«, ki je bila ustanovljena leta 1974 na Novi Zelandiji, danes pa je vanjo vključenih 16 držav. To so brez izjeme države zahodnega sveta: Avstralija, ZDA, ZRN, Kanada, Velika Britanija... (prodor na vzhod še načrtujejo)

GP je sestavljena iz treh kakovostno in količinsko različnih ni-vojev:

- 1 v vsaki državi članici je manjše število polnopravnih članov, v celem svetu jih je 80, v ZRN 17.
2. Mobilnost in učinkovitost gradi GP predvsem na podpornih članih, ki jih je samo v ZRN okoli 6000.
3. Za znanstveno platformo skrbi strokovna služba profesionalcev.

Samo polnopravni člani imajo možnost vplivati na »statut« in na akcijsko usmeritev organizacije. S tako majhnim številom polnopravnih članov je onemogočena — tako pravi P. Kampmaier — možnost manipulacije znotraj organizacije same, npr. z infiltriranjem večjega števila med seboj organiziranih posameznikov.

Tako ni možno prenašanje političnih (beri: strankarskih, ideoloških) konstrukcij v združenje, skratka gibanja ni moč opredeliti z aspekta uveljavljenih (že konstituiranih) političnih struj. Primer rigoroznosti tega pravila je, da je polnopravnim članom prepovedano biti pripadnik katere koli politične stranke. Sprejemanje novih članov (polnopravnih) je dolgotrajen proces in poteka večinoma prek personalne unije.

OKUPACIJA CANKA R J W Z E G A

DOMA

Peter Kampmaier med prisrčnim kramljanjem z vaščani, uredništvom „Razmerij“ in lokalnimi organi

sredujejo svoje rezultate na »višje inštanice«, raznorazne državne komiteje, ki skrbijo za pisano paleto človekove zaščite. Tu se ne bomo spuščali v to, koliko ti birokratski aparati, katerih logika želodca je ponavadi v nasprotju z njihovo deklarirano funkcijo, te rezultate spravijo na dan. Predpostavimo, da, kar verjetno ni prav pogosto, te rezultate tudi objavijo. Vendar način, kako pridejo v javnost deluje v nasprotju z njihovo znanstveno resničnostjo. Forma znanstvenega spoznanja, ki se opredmeti v abstraktnih izrazih števil in formul, deluje na zavest ljudi prej paralizirajoče kot aktivizacijsko. Zato je objektivnost poročil, ki so utemeljena le na abstraktnem znanstvenem spoznanju objektivnega sveta, lažna in največkrat le farsa, s katero različne institucije dokazujejo, da vendarle delujejo v dobro človeštva. Slepota, v kateri znanstvenik spregleda, da ni dovolj samo delati, ampak da je treba svoja spoznanja tudi družbeno ovrednotiti, rezultira v fantazmo o poštenih in ubogi znanosti in umazani politiki.

Tu je Kampmaier nakazal tisti odločilni preboj, ki se je na Zahodu izbojeval v okviru ekoloških gibanj — preboj, ki postavi znanost zunaj njenih, s kapitalsko logiko omejenih, okvirov in izpostavi njen kritični potencial, potencial, ki si ga mora v času, ko ne zadošča več pet zdravih čutov za boj proti vsem oblikam potvarjanja sveta, prisvojiti vsaka revolucionarna praksa.

Plezanje na dimnike, protestne akcije pred tovarnami dioksina, ekološke detektivne akcije itd., to je samo površje nekega globljega premika, soočanje naravoslovja, družboslovja in praktične akcije. Vprašanje ekologije se tako zastavlja predvsem kot vprašanje sinteze.

2 → 2A

Ni pa tako s podpornimi člani, v vrste katerih se lahko poljuben subjekt priključi zelo hitro.

O akcijah in njih izvedbah odločajo polnopravni člani, podporne člane o tem obveščajo prek množičnih medijev.

Lani so npr. pripadniki GP zasedli dimnik termoelektrarne, ki ni imel vgrajenih, filtriranih naprav, pred izvedbo so akterji »trenirali« na najetem dimniku, izvajalca akcije pa sta bila dva izvežbana alpinista (vzpon na okoli 250 m visok dimnik). Profesionalen pristop je očiten tudi pri najbolj svežem projektu GP: strokovna služba v Hamburgu opremlja laboratorijsko ladjo, ki naj bi plula po vseh (vsaj zahodnih) evropskih rekah ter analizirala vzorce vode...

Oprema te ladje kot tudi vsi ostali stroški so kriti iz denarnih prispevkov podpornih članov.

Greenpeace — Die Grünen

Neobveščeni mnogokrat istovetijo Greenpeace in t.i. »Zelene«, kar je seveda daleč od resnice. Razčistimo to:

Greenpeace je mednarodna ekološka organizacija, zeleni su politična stranka v Zvezni republiki Nemčiji, ki je nastala iz posebnih iniciativ občanov in katere karakter ni prvenstveno ekološki,

temveč je to le del njihovega delovanja (čeprav velik).

Med omenjenima subjektoma obstaja sicer komunikacija, ki pa ni institucionalizirana. Sodelovanje je torej priložnostno, popolnoma omejeno na ekološko področje oziroma tudi na področje razorožitve, oboroževalne tekme, če ima to tudi ekološke implikacije. Politični karakter. Greenpeace je razumeti v smislu učinkovitosti in uveljavljanja njihovega delovanja, ne pa v povezavi z ideološko obarvanim funkcioniranjem.

Potem, ko si je ogledal skoraj celo Slovenijo, se je SUPERKAMPMAIER ustavil tudi v znamenitem ljubljanskem kulturno-kongresnem hramu Ivana Cankarja in zainteresirani slovenski javnosti predaval o svoji življenjski poti, na kateri je počasi preko različnih izkušenj prehajal na pozicije revolucionarnega boja proti ekološkemu imperializmu. Predavanje, ki je imelo sicer nekoliko ponesrečen naslov EKOLOGIJA IN RACUNALNIŠTVO, je bilo vseskozi prežeto s tistim, s čimer se Peter razlikuje od nevtalnega znanstvenika, ki samo raziskuje, analizira in beleži, prežeto je bilo s praktičnim čutom za družbeno realnost, s tisto vezjo, ki povezuje racionalno znanstveno spoznanje s praktičnim, neznanstvenim, intuitivnim spoznanjem kot rezultatom in izhodiščem njegove družbene angažiranosti. Velik del slovenske znanstvene javnosti je sprejel to, da v Domu Ivana Cankarja o tako delikatni temi predava 21-letni študent kemije, povrh vsega pa še iz ZRN, kot nersramno nezaupanje v njeno strokovnost. In to je bilo čutili tudi v nekoliko užaljenem podtonu strokovnih vprašanj, s katerimi so preverjali, koliko ta »čudežni otrok« res zna. Toda problem je povsem drugje. Nihče ne dvomi, da slovenski znanstveniki ne morejo narediti prav tako dobre, oz. še bolj natančne in bolj strokovne

analize, in nikakor ni prišel Peter Kampmaier sem z namenom, da bi učil naše doktorje znanosti kako uporabljati plinski kromatogram. Sem je prišel kot ekolog in to v tistem smislu, v katerem danes ekologija dobiva prizvok nečesa, kar prebija njeno zgolj znanstveno omejenost in preko družbene akcije ne prihaja samo do spoznanja o družbenem pomenu svojih rezultatov, pač pa tudi o družbenih predpostavkah, ki jo hočejo opredeliti kot zgolj znanost, deklo, ki naj se ukvarja samo z resnicami objektivnega sveta. Tu je tista točka, na kateri Kampmaier odstopa od vseh tistih, ne glede na nacionalnost, ki sami sebe v prvi vrsti imenujejo znanstvenike in s tem smatrajo svoje odredujoče početje izvzeto iz »umazane židovske pojavnosti.«

To za kar nam tu gre, je v razpravi, ki je sledila predavanju, preprosto in jasno postavila tov. Alenka Bizjak in bi lahko povzel takole: Nihče ne dvomi v znanstveno usposobljenost in objektivnost naših znanstvenikov, vendar ali imamo zaradi tega več čistega zraka in zdrave pitne vode? Če postavimo kot merilo ekološko situacijo v Sloveniji, potem avreola znanstvenosti zbledi v primerjavi s Slovenijo, ki krkuje.

Klasičen samozaščitni ugovor znanstvenikov je, da opravljajo svojo dolžnost. Njihova dolžnost je ponavadi opravljena, ko po-

Idejo neke vrste »disidenstva« v znanosti, neke »drugačne« znanosti, ki jo je izpostavil dr. Hubert Požarnik, je vsekakor treba podpreti, pri tem pa ne smemo pozabiti, na kar nas je opozoril tudi Kampmaier, da živimo v neki drugi družbeno-politični realnosti, kot je v zahodni Evropi. To med drugim pomeni, da pri nas ne more vsak navdušen kemik ali biolog biti ekološki detektiv, ker kot posameznik ne razpolaga z dovolj cvenka, da o tem, da se določenega materiala in aparatur sploh ne da dobiti, sploh ne govorimo. Toda znotraj gibanja Znanost mladini se odpira prostor tudi za bolj pogumne ekološke akcije.

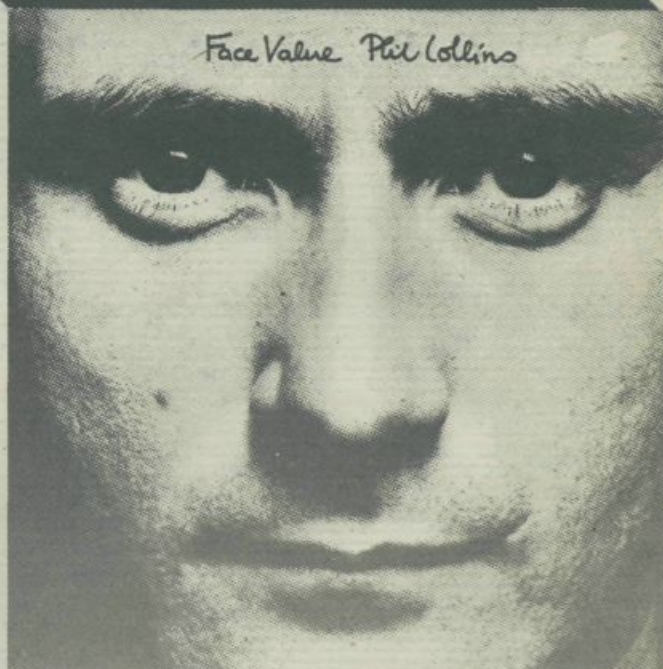
Predavanje Petra Kampmaierja bo v celoti objavljeno v eni od naslednjih številik Časopisa za kritiko znanosti. Tu vam posredujemo le indijansko pesem, s katero je svoje predavanje končal: Šele ko bo ubita zadnja žival, ujeta zadnja riba in posekano zadnje drevo, vam bo postalo jasno, da denarja ni mogoče jesti!

Prilogo o Kampmaierju skup sklanfala: A.K. in S.D.

Letos spomladi je Delo na prvi strani v svojem poročilu evforično slavilo JE KRŠKO kot »naš največji tehnološki dosežek v minule desetletju«, vendar je v nadaljnji izgradnji elektroenergetske infrastrukture v Sloveniji vendarle dobila prednost veriga hidroelektrarn na Savi in Muri. Tehnični problemi pri obratovanju, ki se ponavadi skrivajo pod poročila o načrtovanih in rednih kontrolnih in vzdrževalnih delih, še vedno ne docela izpolnjeni pogoji za »varno« obratovanje, spori z Westinghausom, izgube elektrogospodarstva zaradi naraščajoče vrednosti dolarja in s tem naraščanje naših dolgov, vse to je bilo za slovensko birokracijo očitno dovolj dobra lekcija, da ni spet stopila v ruleto novih s tehnokratsko evforijo podprtih projektov »21. stoletja.« O JE PREVLAKA, prav tako skupnem projektu slovenskega in hrvaškega elektrogospodarstva tudi ni kaj dosti slišati, nekaj se šušlja o spornih okoliščinah in financ, toda pustimo čenče, že samo dejstvo, da se o tem projektu ne govori evforično na prvih straneh, je dovolj velik dokaz, da je še veliko vozlov zavozlatnih.

JEDRSKA ELEKTROKOPARNA VOJVODINE 1988

RAZPRODAJA NUKLEARNA

Atomski lobi v razvitih deželah se je znašel v težki krizi, v kateri ga v glavnem rešujejo samo dobre politične zveze s krvnim bratom kompleksom vojaške industrije. Ne samo odpori prebivalstva, pač pa sama preorientacija, s tehnokratsko metaforo povedano, »iz industrijske v informacijsko družbo«, zožuje manevrski prostor atomskemu lobiju na »domačem tržišču«. Še zlasti potem, ko se je npr. v Franciji izkazalo, da ta »najcenejši vir energije« dolguje državi celih 20 milijard dolarjev! Prerokovane in z vsem znanstvenim inštrumentarijem dokazane stopnje rasti energetske porabe so se izkazale kot prognoza prevelikih apetitov državno-energetskih monopolov. Pri jedrskih elektrarnah pa se je tudi pokazalo, da še niso razrešena tudi povsem tehnična vprašanja, ki so se zaradi kratkoročnih profitnih interesov prenašala v neskončnost, kar vse draži že tako astronomsko drage objekte (glej START 40 z dne 16. 6. 1984). Kam torej z vso to ogromno maso kapitala, nakopičeno v znanstveni in tehnološki potencial, kako pretvoriti ta še nedovršeni kapital v njegovo najvišjo, t.j. denarno obliko? Ko se zaprejo eni trgi si je treba na takšen ali drugačen način odpreti nove. V mednarodnem biznisu je več uspešnih

TALKINGHEADS

START objavil članek o sila uspešnem sodelovanju sarajevskega ENERGOINVESTA pri gradnji sovjetskih nukleark in številne dlani so se kasneje ogrele za t.i. finski model — kombinacijo vzhodne in zahodne tehnologije, v igro pa so z bolj ali manj močnimi aduti poleg starih interesentov, ki so konkurirali že za JE KRŠKO, vstopili tudi Indijci. Vsi pa bi radi na vsak način pomagali Jugoslaviji, da čim hitreje zakoraka v globoko blato »tehnologije 21. stoletja.«

Ceprav so vodilni jugoslovanski energetiki, med drugimi dr. Hrvoje Požar, poudarili, da se je glede enotne tehnologije treba dogovoriti takoj, pa jedrska enolončnica, ki se kuha v različnih političnih kuhinjah še nima enotnega okusa. V nestabilni politični kumi, kjer se čez noč podirajo zaveznitva, tudi ni mogoče vsaj na daleč ovohati, kaj se bo konec koncev skuhalo v jugoslovanski jedrski kuhinji. Te svojevrstne »sreče v nesreči« pa se nasprotniki birokratsko-tehnokratskih razvojnih projekcij ne bi smeli preveč veseliti. Kaj lahko se namreč zgodi, da bo tudi načelni dogovor o enotnem tipu nukleark pri nas šel rakom žvižgat kot že toliko načelnih političnih opredelitev pred njim, kar pa še ne pomeni, da se nukleark pri nas ne bo gradilo, pomeni pa, da bo postal aktualen »turški model«, se pravi, vsaka republika in pokrajina si bo poiskala svojega partnerja in Jugoslavija bo postala svojevrstno razstavišče celotne svetovne jedrske tehnologije. To je seveda samo najbolj grozljiv in črn izmed vseh možnih scenarijev, ki je sicer praktično popolnoma nemogoč, saj bi de facto pomenil tudi razpad Jugoslavije.

Odločitve Vojvodine, da zgradi svojo nuklearko, ne smemo

poenostavljeno gledati kot zaroto zlobnih tehnokratov, ki jih podpira ta ali oni zunanji partner in pokrajinska birokracija, odločitev je treba gledati predvsem v luči družbenoekonomske stvarnosti in političnega trenutka v Jugoslaviji. Vojvodina, ki razen nafte in zemeljskega plina ne razpolaga z nobenim drugim klasičnim energijskim bogastvom, bo po tistem, ko bo izplačana amortizacija tistih energijskih objektov, v drugih republikah in pokrajini Kosovo v katere je vlagala svoja sredstva ostala praktično brez vnaprej zagotovljenih količin električne energije. Ker vse kaže, da združevanje dela in sredstev vse teže prebija regionalne meje, teži vsaka republika in avtonomna pokrajina k energetski samozadostnosti. Tako ostaja neizkoriščen predvsem hidropotencial, torej tisti vir el. energije, ki je vsaj v splošnem ekološko najbolj sprejemljiv in gledano s pozicije jugoslovanskega delavskega razreda tudi ekonomsko in politično edina ustrezna rešitev, saj angažirajo domačo akumulacijo (če je še kaj), domačo tehnologijo, nezaposlenih gradbincev pa je že itak preveč.

O ALTERNATIVAH

Še najslabša alternativa je bratsko združenje vseh domačih ljubiteljev jedrskih elektram v enoten blok, se pravi uresničevanje dogovora o enotni jedrski tehnologiji pri nas. Enoten jedrski blok bi verjetno izšel kot zmagovalac v konkurenci z ostalimi viri energije in ob »podpori« tujih kreditov bi postale nuklearke v Jugoslaviji osnova nadaljnega energetskega razvoja. Kam pelje »turški model«, sem verjetno dovolj jasno povedal. Tudi takšna naslonitev na lastne vire, ki bi sicer angažirala domači kapital v vseh obli-

kah, obenem pa pustila nedotaknjeno dosedanje gospodarsko strukturo, katere osnovna značilnost je preindustrializacija, in nedotaknjen sam elektrogospodarski sistem, za katerega je značilno, da je nepovezan na nivoju celotne države, monopolno centralističen na nivoju republik in po svoji ekonomski logiki usmerjen ne k zmanjšanju, pač pa k zvečanju porabe el. energije, takšna domača usmeritev ni nobena alternativa. Alternativa je v povezanosti in hkrati decentraliziranosti in predvsem demonopoliziranosti sistema, alternativa so tiste sistemske rešitve, ki bodo spodbujale tako k bolj racionalni rabi kot k razvoju obnovljivih in ekološko neškodljivih virov energije. Domača termoelektrarna brez čiste naprave je prav tako slaba alternativa kot JE. Alternativa vsekakor ni gospodarska naslonitev na ogromne in tehnološko zastarele tehnologije kot so Jesenice, IMV, Kidričevo itd. Alternativa je prestrukturiranje gospodarstva o kateri toliko govorijo, med tem ko usmerjajo skoraj vsa preostala družbena sredstva velikonom, ki so jih spitali v dobi socrealizma.

Alternativa zahteva politično akcijo, predvsem akcijo v obstoječih institucijah. Spontan odpor protik tehnokratskim projektom in birokratskemu upravljanju mora biti energetska osnova te politične pulzije, stalno cepljenje jeder mora prebiti debele zaščitne plašče okostenelih institucij.

NUKLEARKE SO SIMPTOM, KI NAS NE SME TAKO PREVZETI, DA NE BI ANALIZIRALI VZROKOV PROCESA, KI PELJE V MRTVI KONEC!

DES ILUSIO

CECIL TAYLOR UNIT

Dark To Themselves

metod, kako uveljaviti čarobno formulo »Sezam, odpi se«: 1.) na videz ugodni kreditni pogoji za satelitsko deželo, ki kupi jedrsko tehnologijo,

2.) odpiranje izvoznih možnosti satelitskemu partnerju na svoja tržišča

3. politični in ekonomski pritiski, kamor sodi tudi podpiranje tistih političnih in znanstvenih struktur, ki so v satelitski deželi za razvoj tehnologije (da ne bo pomote, tu ne gre za nobeno direktno podkupovanje, ampak za raznovrstne oblike »pomoči«)

4.) direktno podkupovanje odgovornih politikov in znanstvenikov.

Atomskemu lobiju se duri odpirajo, zlepa ali zgrda. Španska vlada je hotela preprečiti nacionalno katastrofo in se je odpovedala jedrskemu programu v vrednosti 20 milijard dolarjev, toda počasi je vendarle popustila pritiskom in sprejela sicer močno skrčen program izgradnje jedrskih elektran.

Energetsko bogata Kolumbija gradi prvo nuklearko, nanjo se pripravljajo v Peruu, s projekti pričenjajo na Filipinih in na Kitajskem in kot krona mednarodnega atomskega biznisa nam na koncu ostane Turčija, kjer gradijo kar tri centrale in to vsako z drugačno tehnologijo. Vendar ne gre samo za nuklearke in njihovo ekološko in družbeno spornost. Nuklearke so samo simptom, ki je spregovoril, simptom preindustrializacije »tretjega sveta«. Na nuklearke se vežejo kompleksi energetskega zahtevnih tehnologij, železarne, jeklarne, bazična kemija itd., katerih mednarodna rentabilnost je v luči »nove mednarodne delitve dela« vprašljiva. Ta vprašaj pa ima svoje težke in radikalne politične posledice, v

imenu katerih se v socialističnih državah obujajo ideologije v stilu »več ton jekla, več ton socialistične zavesti«.

UVEK SI MI DRAGA BILA

Seveda pa nobena država, ki se ima za kolikor toliko neodvisno, ni že vnaprej prisiljena v take posle, oz. kot menda nekje pravi Janez Stanovnik. »Nikakor ne moremo reči, da so nam Američani vsilili gradnjo JE KRŠKO. « Moči mednarodnih lobijev nikakor ne gre podcenjevati, toda s stališča naše akcije zdaj in tukaj je treba obračunati z lobiji tukaj in zdaj. Nikakor ni naš namen vmešavati se v notranje zadeve SAP Vojvodine, ki naj bi leta 1988 raje nad Novim Sadom začela graditi svojo nuklearko, toda to je vprašanje, ki v celoti zadeva razvojno politiko Jugoslavije in to ne samo na elektrogospodarskem področju, saj ima to vprašanje svoje težke politične posledice. Na kaj mislim?

Po debaklu z Westinghausom stoji celoten jugoslovanski program izgradnje jedrskih elektran pred dilemo za čigavo tehnologijo se odločiti. Končno je namreč postalo jasno, da se je treba odločiti za enega proizvajalca, ker lahko le unificirana gradnja do neke mere kompenzira astronomske stroške gradnje, poenoti kreditne pogoje in omogoči sodelovanje domačim podjetjem. In prav tu je središnja točka, na kateri se križajo različni regionalni interesi in na kateri se vidijo vse mednarodne ekonomske in politične silnice, ki potekajo skozi Jugoslavijo. Če je nekaj časa že kazalo, da bo v borbi za jugoslovanski trg zmagala druga ameriška nuklearna trans-nacionalka, je malo po tistem

MICHEL FOUCAULT

NADZOROVANJE IN KAZNOVANJE

»Damiensa so 2. marca 1757 obsodili na »častno globo pred glavnimi vrati pariške Cerkve«, kamor naj bi ga »pripeljali in ga golega, v sami srajci vozili na cizi, držal pa naj bi gorečo voščeno baklo, težko dve livri«: nato naj bi mu »na trgu Greve na že omejnjeni cizi in na odru, ki so ga tam postavili, z razbeljenimi kleščami ščipali prsi, roke stegna in meča — v desnici naj bi držal nož, s katerim je bil zagrešil paricid — in ga žgali z žvepljenim ognjem, na mesta, kjer so ga bili ščipali, pa naj bi mu zilili staljen svinec, vrelo olje, gorečo smolo, staljena in pomešana vosek in žveplo, nato pa naj bi njegovo telo vlekli in raztrgali štirje konji, ude in telo naj bi sežgali, ko bi ostal le še pepel, naj bi ta pepel raztrosili.« (M. Foucault: Nadzorovanje in kaznovanje, str. 9)

Vsaka izmed Foucaultovih knjig se začne s predstavitvijo fenomena, ki je tuj današnjemu mišljenju. Ladja norcev v Zgodovini norosti v času klasicizma, Demienova tortura v Nadzorovanju in kaznovanju in zanikanje represiranja seksualnosti med viktorijanci v Zgodovini seksualnosti. Retorično so ti primeri izredno dramatični in naj bi služili temu, da bralca soočijo s problemom. Vendar gre še za nekaj drugega. Ladja norcev ter omenjena eksekucija sta bili tipični za zadevano družbeno formacijo: srednji vek, ancien regime. Njuna nenavadnost ne izhaja iz dane časovne izjemnosti, ampak iz njune razlike glede na sedanost. Podobno kot Nietzsche Foucault raziskuje problem tako, da se iz sedanosti vrača v preteklost vse dokler ne odkrije tistega, kar šokira trenutno mišljenje, se mu gnusi ali se mu zdi absurdno. Naslednji korak je

razdelava logike tega očitno absurdnega fenomena da pokaže, kako operira kot družbena praksa ter kako naj bo razumljen v svojem lastnem času kot legitim, pomemben ali smiselni. Četudi se nam sedaj takšen ne kaže. Skozi to genealogijo je sedaj duplikat pretekle prakse spodkopan kot nevrprašljiv, legumen, institucionaliziran. Na ta način praksa torture relativizira zapor, pokaže, kako je nekaj drugega, kar je sprva bizarno, v bistru njena alternativa. Pokaže se, da med mučenjem in zaporom kot sistemom kaznovanja ni razlike, da nam je tortura tuja do tiste mere, ko ne vidimo več nenavadnosti zaporniškega sistema. Do mere, kjer nam Foucault pokaže delovanje torture in zaporov kot »tehnologije oblasti«.

Na področju raziskav se Foucault loteva tistega, kar velja za samoumevno: predpostavke našega načina mišljenja, družbenih mehanizmov in institucij, ki so kot da stojijo nad zgodovino in so že ves čas tukaj, dejansko pa so stanje oblasti in razmerja gospodarstva. Oblast na zahodu je tisto, kar se obenem najbolj odkriva in ostaja skrito: tisto, kar imenujemo »politično življenje«, je od 19. stoletja obnašanje, s katerim oblast prezentira svojo podobo. Oblast pa ni niti tam, niti to kako funkcionira. Odnosi oblasti so verjetno med najbolj skritimi stvarmi v družbenem telesu... od 19. stoletja kritika družbe začena z naravo ekonomije, ki je očitno prevladujoča. Nesporna redukcija »politike«, toda tudi tendenca zanemarjanja odnosov elementarne oblasti, ki bi jo lahko vzpostavili tudi ekonomski odnosi... tretje je tendenca obravnavati oblast le v formi državne aparata. Vse to nas je vodilo, ko smo se obrnili k posameznikom, da bi odkrili oblast nikjer drugje kot v njihovem mišljenju.« (Intervju Sex And Power, Telos 32; str. 157.) Samou-

mevnost je ena izmed predpostavk delovanja načina mišljenja in institucij in kot takšna tudi represivna. Foucault »nadaljuje najboljše izročilo v materialistični teoriji ideologij, ki praktične ideološke razsežnosti diskurzov išče v sami formi teh diskurzov« (iz spremne besede k Nadzorovanju in kaznovanju). »... odkriti najbolj skrito v odnosih oblasti; postaviti jih v ekonomiji in infrastrukturi; slediti jim ne le v njihovih vladajočih oblikah temveč tudi v infra — in paravladajočih; odkriti jih v njihovem materialu igni (Telos 32, str. 158). Svoj materialistični prijem ponazori Foucault v primerjavi z Marxom: »Napravi bom predržno primerjavo. Kaj je napravil Marx, ko je v svoji analizi kapitala dospel do delavske bede? Zavrnil je običajne razlage, ki ocenjujejo to bedo kot posledico naravnega vzroka ali sporazumne tatvine... Kapitalizem raison d'être ne strada delavcev, vendar se sam ne more razvijati, ne da bi jih stradal. Marx je zavrnil predhodne razlage in jim nasproti postavil analizo produkcije« (Ibid. str. 153)

V Nadzorovanju in kaznovanju kot v svojih predhodnih tekstih Foucault povezuje zločin, norost in politiko v središčni problem terminu sledi od 18. stoletja do danes v Franciji, od »kaznovanja telesa do popravljanja duše«. Njegov podrobni opis Damienovega

kaznovanja in poročilo prič afektira današnjega bralca. enako kot je tedaj prisotno publiko. Kaznovanje hoče pokazati kot javno, neprikrito, prej fizično kot mentalno, nasilno. Tako odkrije nov objekt starega problema — zločin in kaznovanje sta družbena produkta, podobno kot sodniki, advokati, policija in javnost, ki kreirajo nov sistem, kateremu so potrebni in jih proizvajajo.

Vse do 18. stoletja je bilo kaznovanje zločina teater mučenja in bolečine, ki demolira telo in služi kot družbena kontrola. Kasneje se praksa spremeni, krutost zamenja psevdoprizanesljivost — odslej se ne sodi telesa, ampak dušo. Nov način kaznovanja pa ni preobrazil tudi jurističnih kvalifikacij, temveč je pripomogel k odpravi odgovornosti, s tem pa k zastrtju njihove držbe oblasti, razmerja gospostva. Sedaj se za kaznovanje uporablja psihiatrično znanje, obenem pa se opravičuje in krepi prikrita oblast kaznovalnega sistema, oblast, ki se uspešno maskira z zakonom, ki ga pomaga oblikovati. Po Foucaultu ta novi način kaznovanja, obe-

gim tudi svojemu stilsko dodelanemu načinu pisanja, ki pa pri površnem branju zavede in zmede, pripomogel pa naj bi h gibanju zakmelega uma ter drugačnega mišljenja. »Grški modrec, židovski prerok, rimski zakonodajalec so še vedno modeli, ki preganjajo tiste, katerih praksa je govorenje in pisanje. Sanjam o intelektualcu, ki uničuje očitnosti in splošnosti, ki v inerciji in pritisku sedanosti locira in označi široke točke, priložnosti, smeri moči, ki je nenehno v gibanju, ne ve, kaj bo mislil jutri, ker preveč pazi na danes...« (Telos 32, str. 161)

(Delavska enotnost — 1984)

MLADINSKI KULTURNI CENTER

STVAR UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE

V Mariboru je mladinska (sub)kultura zlezla iz garaž in kleti. Naselila se je v Klubu mladih v samem centru mesta. Pa ne za dolgo. Po poldrugem letu njene legitime eksistence, jo vračajo (po ovinkih) tja, od koder je prišla.

Začetek...

1982. leta je bila pri Mestni konferenci ZSMS (MK ZSMS) Maribor ustanovljena Komisija za prostočasne aktivnosti z Lucijanom Viharjem na čelu. Ta je svojo mizo profesionalnega mladinskega funkcionarja prenesel iz pisarn MK ZSMS v Klub mladih (ki je v mariborski zgodovini že bil center mladinske kulture) in ustanovil

Mladinski kulturni center (MKC).

Januarja 1983. leta je s Smiljanom Krežetom in Davidom Orešičem organiziral Vesele počitnice (ki jih je sestavljalo več kot 30 različnih prireditev). Prva je padla in sistem domin se je sprožil.

Jedro MKC je s časom naraslo na nekaj deset ljudi, ki so med januarjem 1983 in julijem 1984 organizirali 271 prireditev z več kot 28.000 obiskovalci (103 diskoteke, 26 rock večerov, 18 koncertov akustične glasbe, 6 jazz koncertov, 19 glasbenih večerov, 9 predavanj, 7 javnih tribun, 6 likovnih razstav, 2 literarna večera, 18 kino predstav, 11 gledaliških predstav, 14 video projekcij, 10 klošarskih sejmov, izdali 7 številki Kmečkih in rockodelskih novic in še... in še...)

...in konec

Julija 1984. leta je Mladinski kulturni center na zahtevo kolegija predsedstva MK ZSMS Maribor zaprl svoja vrata. Od takrat je v

Klubu mladih le še kakšna gobarska razstava (klošarski sejem pa se je preselil na Židovski trg). Oktobra 1984. leta je vodja MKC Lucijan Vihar dobil tovariško kritiko predsedstva MK ZSMS, predstavniki dveh Občinskih konferenc ZSMS (Rotovž in Tabor) pa so zahtevali njegov odstop.

Zakaj?

MKC je v času svojega delovanja »pridelal« žiro računov MK ZSMS Maribor več kot 200 milijonov minusa. Njegovo finančno poslovanje sta pregledali nadzorna komisija mestne mladine in Služba družbenega knjigovodstva in ugotovili nepravilnosti v finančnem poslovanju.

S preteklostjo Mladinskega kulturnega centra se zdaj ukvarja Uprava za notranje zadeve v Mariboru.

VIKTOR SMREKA

nem z novo »tehnologijo oblasti«, služi novim družbenim, političnim in ekonomskim ciljem. V obstoječem sistemu produkcije »kaznovanje zagotavlja dopolnilno delovno silo, ki utemelji suženjstvo«. Psihološko kaznovanje je dodatek kazenskemu sistemu, ki vključuje psihiatrično in medicinsko znanje z namenom legitimiranja oblasti, ki sedaj lahko vzpostavi »resnico« celo v odsotnosti obtožnega. Foucault meni, da zločin tako postane legalno rekonstruiran in proizvajajo dokaze, ki se priznavajo post facto in spontano glede na legalno inducirano resnico.

Foucault združuje različna polja, da bi konstruiral svoj »horizont resnice«. Nove rituale primerja z nekdanjimi, arbitrarna suverenost stoji nasproti nove »elegitarne« legalnosti, preživetni način eksekucije zamenja sodoben, anonimni električni stol. Povezuje upadanje krvavih zločinov z vzponom kraj in ropov, da bi tako sistematiziral kaznovanje, ki mora biti v novih pogojih univerzalizirano. Zločin je kaznovan do mere poškodbe družbenega pakta. Ekonomika kaznovanja je vključena v ekonomijo celote, trajanje bolečine kaznovanja v ekonomiji resnice. Medtem ko je bila precejšnja tortura (dnevi sramotnega stebla, leta izгона, ure kolesa) predpisana, pa se sedaj obojena lahko odkupi le z delom. Z drugimi besedami: produkcija, ki je analogna norosti se sprejme v znanje, ki je zavezano upravljeni krivici. Krivica je spremenila le »kvaliteto« zločina in kaznovanja.

Nov način kaznovanja je zahteval konstrukcijo novih zaporov, za katere je bil model zapor Walnut Street v Philadelphiji. Status zapora je znanstvena racionalnost vdolana v hierhizacijo, ki je organizirana glede na prestop, v organiziranje in kontrolo dela in kri-

vice, ki naj modelira obnašanje znotraj ustanove. Primerjavo nadzorovanja Foucault nadaljuje s tistim v šolah, vojski in tovarni: čas je natančno organiziran, nadzor je učinkovit in nemoten. Vsa ta pravila in obligacije so postale del novega aparata znanja, ki ni preprečeval zločinov ampak le svaril množico zločincev.

Nadzorovanje in kaznovanje ilustrira, kako se perfekcioniranje družbe rezultira samo v perfekciji kaznovanja. Opisuje mašinerijo kaznovanja z njegovimi omejitvami, pokornostjo in regimentacijo, ki postopoma ljudi uvrsti v predale, dokler hierarhično nadzorovanje ne postane norma. Oblast postane anonimna in funkcionalna. Politična preračunljivost, meščanska pretencioznost in oblast sama »nenehno mešajo umetnost usmerjanja s pravico do kaznovanja« tako, da sta legalnost in narava konstantno nejasni. Kaznovanje se s pomočjo znanja vzpostavi kot »norma«. V tej zmedbi sodniki »dopuščajajo svojim apetitom po medicini in psihiatriji prosto pot, kar jim omogoča blebetanje o kriminologiji in preprečuje misliti na sojenje«, s tem pa omogočajo perpetuiranje norm korumpirane oblasti z zločinom. Foucaultova obtožba te oblasti je uničevalna.

Ogromno popularnost na zahodu dolguje Foucault med dru-

OLEG POPOV ZLOM PROVOKACIJE

FILMSKI FESTIVAL DOLG LETO DNI

Svoje zadnje leto, strašno odisejo, bi rad razkril v upanju, da bo sprejeta v tujini prav tako, kot je bila v domovini.

Smrti se ne bojim, kajti zelo blizu nje sem bil na „svobodnem“ zahodu vsaj dvakrat. V začetku mi je pretela fizična in nato moralna. Strašnejša je druga — ne bi želel umreti s čisto vestjo, toda še strašnejše je umreti brez časti. Teh občutkov svojim „varuhom“ seveda nisem nikoli razkril.

Začetek. Prvega septembra zgodaj zjutraj sem s skupino ruskih novinarjev odpotoval na filmski festival v Benetke. Do Milana z letalom, nato z vlakom v Benetke. Tam smo se vkrkali na ladjico in z njo prispeli na otok Lido. Pristali smo v pristanišču Sveta-Marija-Elizabeta, na istoimenski ulici, ki seka otok po polovici. Na tej ulici je tudi hotel Kristal. V njem je ostal

eden izmed mojih sopotnikov. Meni pa so dejali, da imam sobo v hotelu Biazutti oziroma v Vili Adi. Tega imena ne bom nikoli pozabil.

Pokazalo se je, da je hotel iz štirih delov, kar je bistveno za razumevanje poznejših dogodkov. Vila Ada je bila na nasprotni strani kakšnih petdeset metrov od glavne stavbe. Drugega kolega pa so vtaknili v vilo Otello.

In tako naprej. Razen same delegacije in uradnih gostov so vse druge Ruse razmetali po raznih hotelih. Takrat se nam je zdelo, da gre za slabo organizacijo. Že naslednje jutro in večer smo naleteli na voznika „Alekseja Iliča“. Časa se enostavno ne morem spomniti, toda pomembno je, da se je ta voznik pokazal tu in tako kmalu. Ob menjavi portirjev, ko novi ni znal angleško, mi je ta človek ponudil svoje prevajalske usluge. Dejal je, da je režiser ruskega rodu, ki živi v Parizu. Govoril je z nedvomnim pariškim naglasom, odlično italijansko in rusko s tipičnim emigrantskim naglasom. Dejal je, da je kot gost dobil sobo v hotelu Kristal. Potem so ga srečevali povsod drugod, le v kinodvoranah nikoli. Celotno festivalsko prepustnost ni imel. Vse to je prišlo v mojo zavest na žalost prepozno...

Veliko časa sem porabil, ko sem spraševal emigrante, ki živijo ali pa so pogosto v Parizu, ali poznajo Alekseja Iliča. Ne, takšen tip ne obstaja. Ko sem o njem pripovedoval svojim „Varuhom“, je bil odgovor vedno isti: „Oh, kako zanimivo, kako interesantno“... in molk.

Dalje. Vreme je bilo krásno. In Benetke so prepolne znamenitosti. Verjetno sem zato pozabil, da so Benetke prav tako gostoljubne do „specialnih služb“. Drago sem plačal to neopreznost...

Petega septembra zjutraj sem telefoniral v redakcijo v Moskvo, potem sem sporočil Marini Martineto, sodelavki v press centru festivala, da zvečer odhajam v Rim. Bila je presenečena in želela je vedeti zakaj. Pojasnil sem, da 6. in 7. enostavno na festivalu ni nič zanimivega. Po prvotnem načrtu sem res mislil obiskati Rim šele zadnje dni pred povratkom v Moskvo in žal mi je, da sem si premislil... Zdelo se mi je pač, da moram biti na ruski premieri, ki je bila napovedana za 10. september.

Se nekaj se je dogajalo v Benetkah, čemur nisem posvečal dovolj pozornosti. V Benetkah sem ves čas pomagal kolegom. Znam angleško, kar nam je olajšalo življenje. Tako sem se pov-

je sredi in papež je imel javni obred. Nato sem si ogledal še vatikanski muzej. Po vrnitvi v Rim sem se sestel z rusko pisateljsko delegacijo, ki je ta dan prispela v Italijo.

Ko sem se vrnil v hotelsko sobo, je bila razmetana. Ne zelo, a videlo se je, da vlomilci niso pazili. Sicer je bila soba neudobna, temna in zvočno neizolirana.

Ko se je stemnilo, sem šel v mesto kupit zdravila, ki mi jih je predpisal ruski zdravnik. Na ulici sem opazil, da mi nekdo sledi. Ta tip tudi ni skrival svojega početja. Čeprav sem za naslednji dan načrtoval sestanek z Albertom Moravio, sem se še isti večer odpravil v Benetke.

Ko sem se 7. septembra odpeljal iz Rima, sem menil, da so vse nevarnosti za mano. V tem času pa so se v „specialni službi“ odločili o moji usodi.

Zbudil me je sprevednik z odlično italijansko kavo. Vlak je bil v Benetkah ob osmi uri, 8. 9. 1983. Do hotela sem prišel s

čolnom. Voznik je bil rdečelasec, kar je v Italiji prava redkost. Morda niti ni bil Italijan in ves čas je molčal.

V hotelu sem doživel naslednje presenečenje: „Oprostite, premestil smo vas v drugo sobo. Na žalost je vaša nova soba slabša, sicer pa ostanete le še za kratko. Upam, da ne boste povsem razočarani.“ Nisem imel izbire. Vzel sem ključ sobe št. 57 in odšel v vilo Ado. Soba pa je bila bolj podobna jetniški celici.

Bil sem lačen zato sem odšel, ne da bi razložil prtljago, v bližnjo trgovino.

Med pospravljanjem malice zaslišim, kako nekdo pod mojim oknom govori rusko. Kot v detektivkah. Dobro sem namreč vedel, da v vili ni nikogar od ruskih novinarjev ali umetnikov. Ta dva sta govorila lepo rusščino. Zdi se, da je bil eden Aleksej Ilič, vendar ga nisem mogel videti. Dialog je bil takšen:

„Kam je dal ključ?“

„Ne vem, verjetno ga je vzel s sabo.“

„Dobro, obvestil bom vodjo.“ To je vse. In kdo je „vodja“, lahko ugibam do konca življenja. Razgovor mi ni bil všeč, a kaj bi naj napravil? Da bi iskal ta dva tipa? Nesmisel! V Benetkah, čeprav zveni smešno, ni niti enega ruskega urada! Ker nisem imel druge izbire, sem si pač ves dogodek izbil iz glave. Šel sem v press center, kjer sem srečal kolege, dobil festivalski material, nato pa si ogledal strašen ameriški film „Prapor“ (desantne sile tako imenujejo tiste, ki se jim padalo ne odpre, skratka, so obsojeni na smrt). Režiser Oldman je naredil antimilitarističen film. Bil sem tudi na novinarski konferenci, ki je potekala po telefonski zvezi z Ameriko. Preko oceana je bilo slišati jasn odgovor: „To j moj pogled na politično situacijo v svetu.“ Sicer

je to žanrsko komorni film, posnet znotraj kasarne. Novi vojaki se tu pripravljajo pod vodstvom kronično pijanih oficirjev na Vietnam. Konec je tragičen. Neki novi vojak organizira pokol v kasarni. Na žalost je režiser ali scenarist izjemno idejno pokvaril s skrajno neokusnim slengom.

Zvečer so predvajali Bergmanov film „Fanny in Alexander“. Nato sem se počasi vrnil domov. V glavno stavbo hotela Biazutti sem šel po ključ, potem sem spremil kolega do hotela Otello. Dogovorila sva se, da se naslednji dan skupaj odpraviva po spominke v Benetke. Nato sem se vrnil v vilo Ado.

Nočni red je bil tam takšen: nočnega portirja ni bilo in vrata so bila zaklenjena. Potrebno je bilo zvoniti. Preko video kamer so preverjali identiteto in vrata so se avtomatično odprla. Istočasno je v dvorani zagorela luč. Tudi tokrat je bilo podobno, le luč ni zasvetila. Pot sem poznal in soba je bila blizu! Vrata za mano so se zaprla, naredil sem še en korak... to je bil moj zadnji samostojni korak. Iz teme je priletel udarec na moj tilnik.

Prebudil sem se v svoji celici na postelji le na pol oblečen. Čevlje in suknjič so mi slekli, ovratnik raztrgali, hlače so ostale na meni. Bilo je jutro ali pa dan ni bil lep kot prejšnji, zakaj svetloba je le težko prodrla do kleti. Morda pa je bilo moje oko motno. Na moji postelji je nekdo sedel. Zapomnil sem si njegove prve besede: „Dobro jutro, Oleg Georgijevič. Mogoče se vam zdim v danih okoliščinah licemeren, kljub temu upam, da se bova pogovorila. Res smo ravnali z vami nekoliko grobo. Želeli smo se pogovarjati z vami in nismo našli boljše rešitve.“

Spomnim se tudi prvega vprašanja: „Kdo ste to — MI?“

Zavedal sem se, da težko govorim in mislim. Kot da bi imel na glavi železen obroč. Oblival me je hladni pot.

„MI — v SZ nas imenujete „zainteresirane organizacije.“ Nato je dodal: „Mi smo prav tako kot vi „profesionalci“, Oleg Georgijevič. Zakaj bi drug drugega slepili!“

Tako sem prvič slišal to lepo besedo profesionalca v čisto novem smislu. Potem sem jo slišal še mnogokrat, zakaj člani specialnih sil sebe nikoli ne imenujejo drugače kot profesionalci. Takrat seveda še nisem razumel njegovega namiga, zato sem vprašal: „Kaj ste tudi vi novinar?“

„Ne zabavajte se! Vi ste toliko novinar kot jaz režiser.“

„Ne zabavam se. Vi ste me udarili in meni je slabo.“

„Oprostite, takoj vas odpeljemo k zdravniku. Pomagal vam bom vstati.“

Dialog sem, kolikor je v moji moči, poskušal dosledno zapisati. Sicer pa je pomembnejša moja odsotna reakcija od dialoga samega. Danes mi je jasno, da so me po ugrabitvi tudi drogiral. Čez nekaj dni sem namreč opazil, da je moj lakot popolnoma moder.

Kot je obljubil, mi je pomagal vstati. Suknjič mi je vtaknil pod lakot. Odklenil je in za nami zaklenil vrata. Ne vem, pa, kam je dal ključ.

Pred Vilo Ado je čakal BMW. Za volanom je sedel nekaj molčečega črnega in nepremičnega. Vendar je ta sijajni tip vedel kam naj pelje. Ko sem se privadil na svetlobo sem spoznal v šoferju tistega rdečelasega čolnarja, ki me je pripeljal do hotela po povratku iz Rima. Brez navodil je vedel kam naj pelje...

Moja apatija je bila iz trenutka v trenutek globlja, treslo me je od vročine ali mraza. Le s težavo se spomnim kje smo se peljali, vem le, da smo do Benetk prispeli po Velikem kanalu. Potem se spomnim nekakšnih marmornatih stopnic in prostorne sobe, v katero smo vstopili. Na mizi je stala ploščica z angleškim napisom: „Kapetan Foster“ z inicialkami, katerih pa se ne spomnim. Za mizo je sedel verjetno Foster sam — tipičen Anglež s pipo. Od vprašanj, ki mi jih je zastavil se spomnim dveh: „Zakaj ste potovali v Rim?“ in „kakšen čin imate“. Govoril je angleško. V sobi je bil tudi prevajalec, tako da se je govorilo tudi rusko. Ko sem odgovoril, da delam za „LG“, je Foster dejal, da želi vedeti za vojaški rang. Nato sem odbil pogovor, dokler ne dobim zdravnika. Počutil sem se strašno. Le kako bi se lahko v takšnih okoliščinah počutil dobro?

Nadaljnega dogajanja se ne spomnim več. Odšli smo na pot,

menjali avtomobile. Zapustili smo Benetke in prispeli v neko gorsko vilo — v prekrasne italijanske Alpe. Tam sem srečal italijanskega zdravnika Giuseppea in medicinsko sestro, ki je istočasno tudi prevajala. Govorili smo le rusko in italijansko. Hoteli so me spraševati, a so zaradi moje slabosti prenehali. Nato zopet avto, letalo, pa spet razkošna soba, za katero ne vem kje je bila. Spet dolga vožnja po avto cesti (verjetno preko Italije), pa spet letalo, kjer sem prišel za dve tri minute k sebi. Spreletel me je srh. Imel sem občutek, da sem na samotnem otoku, popolnoma sam in težko bolan.

Kakšna bolezen je to bila? Ali je kdo zapisal diagnozo in če je, ali je bila točna? Morda je organizem z ostro temperaturno spremembo reagiral na narkotike? Tega seveda nikoli ne bom izvedel. Verjetno ve to kdo bolje od mene, toda ta bo molčal...

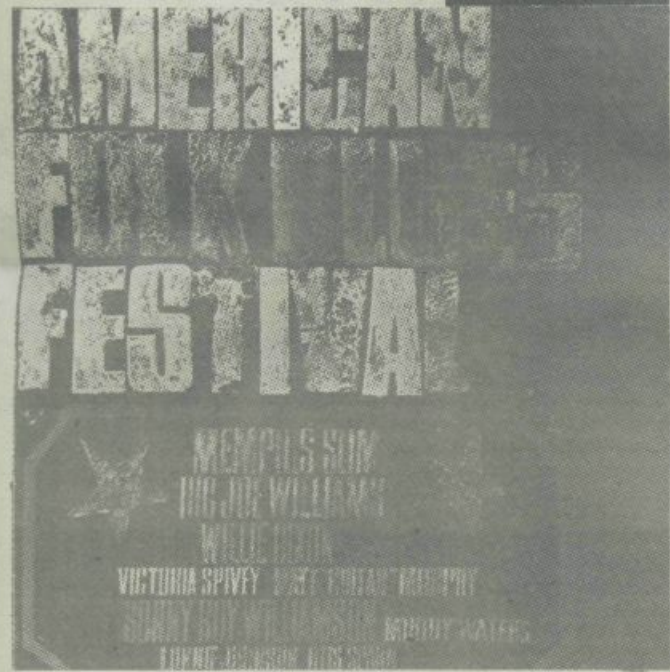
Podoba tega osamljenega otoka — mojih misli je bila takšna: polival me je hladni pot. Večerilo se je. Iz letala sem videl predmestja, ceste. Videl sem, da avtomobili vozijo po levi. Slišal sem: „Pozdravljeni v Angliji“. Sopotnika, ki je sedel bliže prehodu, so klicali Filip in je nedvomno bil Anglež. Na žalost se lahko spomnim le občin značilnosti obrazov, poblize pa jih ne morem opisati. Sedeli smo v zadnji vrsti. Med nami in ostalimi potniki je bilo deset praznih vrst.

Končno smo pristali in zbudil sem se iz prisilnih sanj. Zato lahko navedem dve stvari, za katere moji „Varuhi“ menijo, da jih nisem bil zmožen opaziti: potni list s katerim so me spravili iz Italije je glasil na ime Davida Locka, rojenega 10. 2. 1934 v Oxfordu. Na žalost številke ne vem, sicer pa je potni list gotovo že zgorel. Priložena je bila fotografija na kateri me niti mama ne

bi prepoznala.

V Londonu sem pozneje poskušal rekonstruirati pot po kateri so me spravili iz Italije. Spomnim se imena Galileo Galilei in kot kaže pripada letališču v Pizi. Zatorej je tudi logična tista dolga pot po avtocesti.

Filipa nisem več videl, kakor tudi doktorja Giuseppea in medicinske sestre ne. V mirovanju, v katerega so me prisilili, so ljudje prihajali od nikoder — opravili delo — in odhajali nikamor. Ves ta čas pa se je meni postavljalo vprašanje, kdo je 9. septembra sedel ob mojem vzglavju. Ali je bil agent italijanske tajne službe, ali inteligent servisa? Lahko, da je delal tudi za

sod pojavljaj skupaj z njimi. Ir. pozneje sem izvedel, da je specialna služba okarakterizirala moje ravnanje kot nadzor nad moji kolegi, kar jih je napeljalo na misel, da sem jaz nekaj povsem drugega.

Dvodnevno potepanje po Rimu je bilo vojaške narave. Htel sem iz tega na drugi konec in začela me je boleti noga. Potreboval sem zdravnika. Odšel sem na ambasado, od koder so me s predstavniškim avtom odpeljali v stanovanjsko četrt in z zadovoljstvom sem peživel približno štiri ure na teritoriju ZSSR.

Potem sem obiskal Cesara Zabattinija, zvečer pa še pisatelja Luigija Malerba. Slednji mi je podaril svojo novo knjigo in nekaj rkopisov za „LG“. Naslednji dan mi je pesnik Giuseppe Fumara priskrbel še novo knjigo Michelangela Antonionija. Vse to je potem ostalo v Benetkah, v policijskih arhivih. Italijanske oblasti niso niti meni niti mojim sorodnikom ničesar vrnile.

7. septembra sva skupaj z Giuseppeom odšla v Vatikan. Bila

obe službi? Ali pa je vse to početje polprofesionalne, polnagajive emigrantske egoistične skupine?

Bojim se, da točnega odgovora ne izvem nikoli. Obstaja pa še eno, glavno vprašanje: Čemu je ravno meni pripadla čast, postati objekt delovanja zahodnih specialnih enot?

Sprva sem jemal svojo usodo, kot težke sanje. Šele pozneje sem zvedel, da me je zahodni tisk razglasil za najimenitnejšega emigranta — disidenta po drugi svetovni vojni. Slišal in bral sem, da sem izdal delovanje KGB v Evropi in Ameriki.

Te informacije so izdali šele dva meseca po moji ugrabitvi, kar pomeni, da so vse do takrat upali — in si zakrivali oči pred amatersko napako — Upali... Kaj? Da bom brez glasu izginil...

LOCKE+D=zaklenjen

(se nadaljuje)
prevedel MMO po izvirniku

VAM NE TRDI VEČ

(odlomek iz vzgojne knjižice za najmlajše in upokoјence z naslovom: Alkoholna blaznost.)

Predzadnje poglavje.

Gotovo ste bili tudi vi kdaj žrtev podobnega vprašanja. Ljudem, ki so veseljaki in radi popijejo, pogostokrat postavljajo provokativna vprašanja. Edini namen teh zakrnelih abstinentsov je omalovaževanje zavistna objestnost.

Spolnost in alkoholizem je v naši socialistični družbi tabu tema. Tako nekateri nepoznavalci, sociologi in kvazi alkoholologi in seksologi trdijo, da alkohol zmanjšuje potenco. To je laž in dezinformacija. Že Hipokrat govori o dobrodejnem vplivu alkohola na pro-

stato, ledvica in jetra. In to v prvih treh fazah, se pravi tja do petdesetega leta. Po petdesetem letu pa kakor kdo. Enim trdi, drugim ne trdi. Alkohol tu ne igra nobene vloge.

Toliko o trdenju, ki ga zagrizeni sovražniki in abstinenti imajo za orožje in strašilo neukim množicam.

Dragi bralci in bralke.

Mnogo se jih pritožuje, da alkohol razdira družine, da neti zlo v medsebojnih človeških odnosih. Pa ste problem kdaj analizirali eksplicitno, v celoti?

Ponavadi je težava v tem, ker pije samo en od partnerjev. Če pije oba ali celo, da imata oba rada žgane pijače, je harmonija tu. Nobenih preprirov, preteprov in podobnega. Če pa pijejo tudi otroci, je to pravi raj.

Bila je neka družina v Šiški, v naši prestolnici. Oče je pil, mati je pila, pil je dedek in pila je babica. Seveda so pili tudi otroci. Lepo so živeli. Malo so dajali za hrano, malo za obleko, za stanovanje in elektriko pa sploh nič. Oče je bil skladiščni delavec, mati snažilka, dedek in babica pa borca za severno mejo. Pa je sin doštudiral za elektro inženirja, hči za zdravnico, vnuček od inženirja pa je desetleten zmagal na TV kvizu.

Lep primer, kako alkohol premaga še take ovire v kulturi, znanosti in športu.

Pa samo pogledjte, saj vsi pijejo. Vsi veliki in mali možje. Od Cankajška do J. Trdine.

In zakaj je Bob Beamon skočil osem metrov devetdeset v Mehiki?

Zato, ker je bil trd ko mamba.

In ta rekord drži že desetletje in še bo, dokler ne bo spet kak Rus (ti so najbolj sumljivi) spil toliko kot častiti Bog. Pijejo kozmonavti, verniki, potapljači, topli bratci, lahkoživke in prodajalke ljubezni, pijejo doktorji znanosti, nogometaši, kirurgomehaniki; pijejo skratka vsi!

Znano je iz bogate slovenske zgodovine, da so mnogi otroci imeli za v šolo tekočo malico. Pa pogledjte te ljudi na odgovornih položajih, kako delajo čudeže.

Pitje je lahko tudi hobi, konjiček. Pijete ob prostem času, ob nedeljah in praznikih, za novo leto, ob smrti in rojstvu, ob prazniku žena, ob dnevu OZN, ob malih in velikih nesrečah in srečnih dogodkih.

Pitje ljudi mehča in zbližuje. Daje jim novo vero in moč za vsakdanji boj.

Pitje je lahko celo smisel življenja! Berite Švejka, berite Moskva—Petuški. Ti dve knjigi + Bukovski bi morale biti obvezno šolsko branje in čtivo.

V poglavju Maček smo popisali kako premagati občasne krize in strese. Zdaj pa se bomo dotaknili doživetja Delirij.

Resnično je delirij neprijetna reč, doživetje, scena, kakor koli pač temu stanju rečete. Toda, dragi bralci in bralke, tudi proti deliriju imamo precej nasvetov. Znanost je napredovala z velikimi skoki. Pazite na svoj material!

Ne pijte vedno iste pijače!

Težke, žgane pijače mešajte s pivom, kavo, v izjemnih primerih tudi z radensko!

Redno hodite na zdravstvene preglede! Vprašajte zdravnika, če tudi on pije in kakšne tablete so dobre za regeneracijo.

Toliko za preventivo.

Zdaj pa konkretno.

Če se vam že pokažejo kakšne živalice, golazen, bodite prijazni z njimi. Pajki, škorpioni, mravlje, znajo biti prav dobrodušni. Za vsak primer imejte s seboj tolkač, palico ali pa, kar je najbolje, Pips. Pošpricajte po zraku in golazni ne bo več.

V deliričnem stanju so nastali najlepši soneti in drame. Sam delirij je spopad enega proti vsem, proti celemu svetu. Tu zmagati ne morete. Toda, zgubili boste samo bitko, ne vojne.

Ima pa delirij tudi veliko prednosti. Lahko ste po več mesecev na bolniški. Ljudje vas cenijo, ker ste pretrpeli toliko hudega, pa še vedno pijete. Mladi vas sprašujejo za nasvete. Predavate na šolah in univerzah, obujate spomine ob tabornem ognju in mladini pripovedujete o svojem boju. Postanete slaven, cenjen občan. Toliko zaenkrat.

FRANK ZAPPA
and The
MOTHERS INVENTION
ONE SIZE FITS ALL

IVAN KRANJČ-STRŽAJ

NEKAJ SPISOV IN PESMI IZ OPUSA IVANA KRANJČA — STRŽAJEVA

1. Kaj je kaos

Kaos — to je beseda grškega izvora. Ima dva korena: ka je v klasičnih jezikih končnica ženskih samostalnikov, os je končnica moških samostalnikov. Oboje skupaj pa je Kaos ali Sinteza. Tudi Slovenci imamo besedo, ki izvira iz grške besede kaos, in ta beseda je kavs, kavsanje. Kaos pomeni združba ali lju-bezen.

Kaosa ali ljubezni ni možno uničiti. Kavs(anje) bo ostalo večno, vekomaj, danes, včeraj in jutri.

2. Trdna vez

Nikdar ne boš sama,
jaz pri tebi bom,
trdna vez med nama
bo zrušila dvom

3. Za idejo

Zdi se, da me vabijo valovi
in na nebu sonca vroči žar,
v dalj oblaki, neba se sinovi
trejo, ko razsaja tam vihar.

Zdi se, da mi vrbe šepetajo
tihega šumenja zvoke zdaj,
da skozi listje sape mi šumljajo
sporočila jutranja brezkrja.

Kakor, da od domovine, zdi se,
kradoma odplavam daleč proč,
še razločim silhueto tise,
ko me ko v vihar požre ta noč.

Kraj domači, hiša rodna moja,
ki se mi pogrezaš v mrak noči,
daj, da mi bo lahka v daljo hoja,
daj, razkrij obraz še zdaj v temi!

Tam pri cerkvi se hiša skriva
in krog nje stezice kot nekoč
in na vrtu v svitu lune sliva
sklanja se kot starka, kot nemoč.

Tam so tekli dnevi, meseci, leta,
kamor se ozreš, povsod spomin,
kamor greš se tuga, žalost spleta,
krog srca kot srobot v sij višin.

Zreš tu zdaj očeta svetlo v duši
kot resnično bil bi pred teboj,
kot da ne bi bil že davno v ruši,
ne razkrival spominek bi svoj.

Rodni kraj, ti zemlja sladka, mila,
zdi se, da pozdrav pošiljam ti,
zdi se, da me vabi mik in sila
znati, razumeti, vedeti.

Šel bi proč, grmi od sten gorovja,
kar naprej, naprej, naprej še v dalj,
še odrneva bolj od sten domovja,
kar naprej! udarja v duši val.

Burno, pritajeno za idejo
zro razbeljene trpko oči,
tam nekje pa v svitu z belo vejo
bežni veter kot v pozdrav šumi.....

4. Cenjeni gospod psihiater!

Zdaj, ko Vas dolgo ni bilo v službo, sem premišljeval o sebi, svojem primeru in psihiatriji.

Jaz imam že dvajset let opravka s psihiatrijo in psihiatri. V norišnico sem prišel zato, ker sem se tako visoko povzpel nad ljudi svojega časa, da sem nad svojimi sodobniki dobil tak odnos. Ker sem postal nekaj izjemnega v sodobni svetovni družbi, sem prišel v nasprotje s psihiatrijo in psihiatri. V današnjem času je psihiater bog i batina. Ima duhovno in fizično oblast nad posamezniki. V današnjem času individuum ne pomeni nič! Jaz, ki nikoli nisem bil duševni bolnik in tudi nikoli ne bom, sem prišel v navzkrižje s psihiatrijo. Jaz sem tako samobiten človek, da nisem član nobene množice in nobene črede — zato me noben psihiater ne razume. Jaz si namreč ne morem pomagati na boljše, ker ima psihiatrija nad menoj fizično premoč. Zato se psihiatrom ne morem upirati, da bi mi dokazal svoje zdravje in svojo pamet. Ne bom se psihiatrom upiral, trpel bom in živel v norišnici, ker vem, da drugega ne morem doseči. Taka je moja usoda, da moram biti trpin, hlapec in suženj pod nadvlado psihiatrov, čeprav sem duševno popolnoma pameten in zdrav.

Lep pozdrav!

(Izbor in okrajšavo tekstov, ki so v šolskem letu 1983/84 prihajali na uredništvo tribune je pripravila A. Lekić)

Še zmeraj hranim fotografijo papana iz leta 1958.
Širokopleč kalabrijski tipček, bela platnena obleka, bel slarnik,
bel ten, lokav nasmešek in seveda črna očala in temna kravata.
Svež fante, deželan v svojen prvem mestnem gvanu.
In delo. Visokokvalificiran zidar.
Petindvajset let.
V vsakih petih letih ena stolpnica.
Petindvajset let, pet stolpnic.

Bore malo je ostalo od fotografije.
Zadnjič se je moj papan vračal okajen s fuša. Iz službe so ga
vrgli ravno na obletnico.
Tako hodi in se utaplja v samogovorih. Pristopi mu gruča mla-
deničev.
— Kaj je, Bosanc zafukan, si se ga nažrt, bi jih rad dobil po
pizdi?!

Moj papan pa je kar stal tam, skoro je zajokal.
RENATO GORJAN

Moja mati je delavka.
Vsak dan od šestih do dveh.
Vstaja ob pol petih.
Moj oče je delavec.
Vsak dan.
Rudar.
Jaz sem sin svojih staršev.
Vsak dan.
Neresen.
Nezainteresiran za stvar.
ZSM pa je DPO.
Tudi jaz sem član ZSM.
Številka moje članske izkaznice
je 602068.
Sem zelo aktiven,
saj članarino plačujem redno.
Morda bom celo odlikovan.

Renato Gorjan

Homo sapiens.
Človek za enkratno uporabo.
Prima stvar.
Praktična.
Zelo uporabna in priročna.
Osnovne sestavine:
meso, kri, kosti.
Hraniti v temnem in
zaprtem prostoru.
Pri pravilnem shranjevanju
je rok trajanja neomejen.
Pred uporabo pretresti.
po uporabi preluknjati
(po možnosti s kroglo)
in odvreči.
Ne onesnažuje okolja.
(Zgnije).

Renato Gorjan

KONCERT

skladb večinoma sodobnih in večinoma slovenskih skladateljev
 bo predstavil PIHALNI TRIQ v zasedbi:
 CVETO KOBAL, flavta; ZVONE RICHTER, klarinet in PETER
 STADLER, fagot
 v sredo, 24. oktobra ob 20.30. uri v prostorih Centra za interesne
 dejavnosti mladih (CIDM), Kersnikova 4 (kapelca)
 Na programu: ALOJZ AJDIČ, SREČKO KOPORC, ALDO
 KUMAR, IGOR PODOBNIK, CORNEL TARANU
 Vstopnice so v predprodaji pri Glasbeni mladini Slovenije, Ker-
 snikova 4—II tri dni pred koncertom od 11. do 13. ure
 Ali obstaja alternativa le v jazzu in popularni glasbi??

TRIBUNA

IZDAJATELJ UK ZSMS Ljubljana
 KERSNIKOVA 4

JAZ podpis
 faks
 naslov

NAROČAM „TRIBUNO“

CELOTNA NAROČNINA ZA

študente + dijake je x din, za ostale y din
 naročnino bom poravnal po prejemu položnice

TRIBUNA

študentski časopis

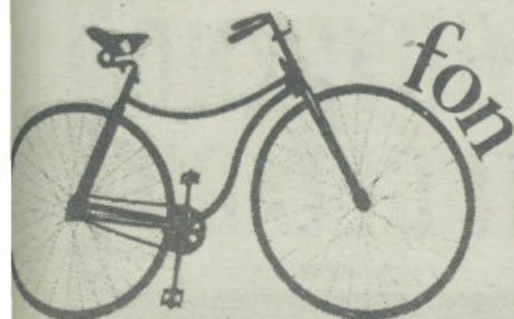
..... ime
 naslov

NASLEDNJA ŠTEVILKA TRIBUNE – 5. 11. 1984

Časopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani I. Izdaja UK ZSMS, Ljubljana. Uredništvo: Andrej Klemenc, Igor Lukšič, Mojmir Ocvirk, Samo Škrbec, Dejan Verčič (v.d. glavni urednik) Hasan Iztok Vilič (odgovorni urednik) Oblikovanje in tehnična ureditev: Andrej Kocjan. Distribucija: Zoran Thaler, Lektoriranje: Samo Koler, Tajnikovanje: Nela Malečkar. Naslov uredništva: Kersnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496. Izdajateljski svet: Ludvik Horvat (predsednik) Andrej Lukšič, Zoran Kariž, Aleš Kardelj, Bojan Klenovšek, Robert Škrlj, Primož Hainz, Matjaž Jevnišek, Igor Lukšič, Andrej Klemenc, Mojmir Ocvirk. Tisk: Tiskarna Ljudska pravica. Priprave: IBM Dnevnik. Naklada: 5000 izvodov, cena posamezne številke je 25 din. Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-1-70, z dne 22. januarja 1973. Javni sestanki uredništva so ob ponedeljkih ob 18. uri. Uradne ure: vsak delavnik od 10. do 12. ure.

V 9. številki je prišlo do pomote; medsebojno so bile zamenjane reprodukcije likovnikov Črtomira Freljha in Klavdija Tutte. Za ne-
 ljubo pomoto se opravičuje tehnični urednik.

POJIN NATASI,
POLIT. KOMISARKI
BAT. KZO. IN DRU-
GIM BORCEM, KI
SO PADLI V TEM
KRAJU 10. 6. 1944.

JEVNICA 22. 7. 1980

NA GRADBISCU JE
OBVEZNO
NOSITI ČELADO